ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4916 — 9/22 ԱՊՐԻԼ 1902 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 13 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1320 — ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4916

درعلیه‌ده غلطه‌ده «آره‌ولك» غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ եւ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ԲԵՄԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐ

Արեւելքի Կովկասեան Թղթակցութեան բաժինին մէջ կը հանդիպիմ, անակնկալ կերպով, Պ. Արմէնեանի անունին զոր տասը–տասներկու տարի առաջ «ապագայ Ադամեանը» յորջորջեր էի, դարձեալ այս սիւնակներուն մէջ, դուցէ քիչ մը փութկոտ խանդավառութեամբ զոր ազդեր էր ինծի՝ պատանի դերասանին երեւոյթը ու խօսուածքը: Օրագրողի մը երիտասարդութեան տարիքէն անբաժան տպաւորութիւններ են ասոնք, զորս ժամանակը կը սրբագրէ ու կը մեղմացնէ. ու շատ անգամ մոռցեր էի, այդ Թուականէն ի վեր, թէ Պ. Արմէնեանին բեմական հակումը վաղանցիկ բան մըն էր որ տեղի տուաւ՝ առեւտրական գրասենեակի մը մէջ, ծխախոտի հաշիւներով զբաղելու դրական աշխատութեան. Թէ հրապարակաւ զինքը քաջալերելու սահմանուած յօդուածս սխալ հեռատեսութեան մը խղճահարութիւնը կը Թողուր վրաս: Այսօր, սակայն, կը տեսնեմ թէ հաշիւի եւ առուտուրի աշխատութիւնը արտաքին բան մըն է եղեր միայն դեռատի արուեստասէրին համար, որուն ներսիդին միշտ «վառ կը մնար արուեստի հուրը»—ինչպէս կ'ըսէին դասական ոճով—եւ առիթը ներկայանալուն՝ Պ. Արմէնեան շունչը Կովկաս առեր է, նոր ճիգ մը, գերագոյն փորձ մը ընելու համար՝ բեմական յաջողութեան ճամբուն մէջ:

Որչափ ալ, հեռուէն մեր կարդած գաղափարը, քիչ շատ մարզուած ըլլայ Պ. Արմէնեան իր երբեմնակի ու աւանդական ներկայացումներովը՝ դերասանութեան արուեստին, անիկա կը մնայ միշտ ապագայ Ադամեանը—որուն հաւասարելու իր բուռն բաղձանքը չի բաւեց դժբաղդաբար զինքը դարձնելու, տասը–տասներկու տարի ետքը Ներկայի Ադամեանը: Եւ քիչ մը աւելի առաջ երթալով հասուն ու փորձ մտածողութեան մը մէջ, կ'անդրադառնամ թէ Ադամեան մը չի պատրաստուիր՝ այլ կը ծնի: Բայց, ողբացեալ արուեստագէտէն վար աստիճանի մը վրայ, Պ. Արմէնեան սկսած է արդէն դիրք մը եւ անուն մը շինել իրեն, Թիֆլիզի դժուարահաճ հասարակութեան առջեւ, ինչ որ այլ եւս յուսահատական չէ իր ասպարէզին համար:

Արդիստիքական ընկերութեան Թատրոնին մէջ առաջին անգամ ըլլալով բեմի վրայ երեւցեր է երիտասարդ դերասանը՝ Ալֆրէտ տը Միւսէի մէկ խաղին մէջ, «սալօնի չարաճճի երիտասարդի» մը դերով, տիպար մը զոր կ'երեւայ թէ «շատ նուրբ կերպով ուսումնասիրած էր» ինչպէս Նորօրէն գիտել կուտայ այդ երեկոյթին նուիրուած «Թատերական»ին քրոնիկագիրը: Կ'արժէ վեր առնել իր գնահատականը.—«Պ. Արմէնեանի խաղը իր գրաւչութեան եւ սահունութեան հետ միասին մի սիրուն հրճուանք, հոգեկան զուարթութիւն եւ կենդանացնող զովութիւն էր ներշնչում. Նրա Վալանթէնը միաժամանակ փայլփլում, Թռչում էր ունկնդրի եւ աչքը, եւ ականջը եւ սիրտը:»

Պ. Արմէնեան ջերմ ու յաճախակի ծափահարութիւններու հետ՝ ստացեր է նաեւ պսակ մը, — հանրային համակրանքի ու գնահատումի անդրանիկ արտայայտութիւնը ու շօշափելի մէկ ձեւը, որուն կ'ըղձար այսքան տարիէ ի վեր: Այդ փափուկ կազմով ու վտիտ երեւոյթով պատանին՝ զօրաւոր կամքի մը ու յամառ աշխատողի մը կորովը ունէր ուրեմն իր կուրծքին տակ, որ կեանքի ձախողութեանց, անակնկալներու, հեղնանքներու հակառակ՝ կառչած մնաց իր սեւեռեալ գաղափարին —դերասան ըլլալ— ու եղաւ վերջապէս, այս անգամ փայլուն débutով մը:

Իրմէ ոչ նուազ դեգերումներու եւ աստանդականութեան մաշուած, ոչ նուազ հեղնութիւններու առարկայ եղած երիտասարդ մըն էր Պ. Գալֆայեան — ան ալ դերասան ըլլալու մարմաջէն բռնուած — որ Արմէնեանէն շաբաթ մը ետքը, միեւնոյն Թատերաբեմին վրայ, Թիֆլիզ, դժուարին դեր մը կատարեր է Թէեւ ոչ յաջողապէս, — ինչ որ կ'արդարացնէ քրոնիկագիրը՝ «Պ. Գալֆայեանը, ըստ երեւոյթին, վատ էր տրամադրուած այդ երեկոյ» բացատրութեամբ:

Իր ներկայացման եղանակովը զբաղիլը երկար պիտի ըլլար ու մանաւանդ կրկնութիւնը Արեւելքի Թղթակցութեան, որ ամփոփ գաղափար մը կուտար արդէն երկու երիտասարդ դերասաններուն — Կովկասի Թատերասէրներուն համար երկու «սկսնակ»ներուն — ներկայացման վրայ, լուրջ ու չէզոք դատողութիւններով ու գնահատականներով:

Այն համակրանքով, որով կ'ողջունենք օրինակի համար, յաջողութիւնը գաւառցի պատանիի մը որ կօշկակարութիւն սորվելու համար Բարիզ կ'երթայ ու Արուեստահանդէսին մէջ միտալ ստանալու կ'արժանանայ, կրնանք եւ պէտք է որ ողջունենք այս երկու երիտասարդներուն ալ առաջին յաջողութիւնները Թիֆլիզի բեմին վրայ: Մեր հին ու ճարտար դերասաններէն շատերը մեռան, ահագին պարապ մը Թողլով բեմական աշխատաւորներու ցանցառ շարքին մէջ, ու ո՛չ ոք հրապարակեցաւ անոնց տեղը լեցնելու ճիգ մը ընել: Մնակեան, իր խումբովը, անվհատ դերասանապետի օրինակը կուտայ, մի՛շտ բեմին վրայ, մի՛շտ անխոնջ, մի՛շտ գնահատուած: Իր շուրջին ալ, սակայն, Նորեր չմշակուեցան, չմարզուեցան, կա՛մ շատ քիչ:

Արմէնեանը ու Գալֆայեանը, իրենց հեւհեւ մաքառումովը, իրենց յուսահատիլ չի գիտցող փորձերովը, առանձնայատուկ տեղ մը կը գրաւեն դերասանական ասպարէզը ընդգրկել փափաքող երիտասարդներուն մէջ,—եթէ երբեք իրենցմէ զատ ուրիշներ կը գտնուին: Այս տեսակէտով, եզական պարագայ մըն է զոր կը ներկայացնեն անոնք մեր բեմական կեանքին մէջ:

Տ. Ա.

ՍՐՏՈՎ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

(Շար. երէկի թիւէն)

Դ

Դուռ–դրացի լսած ըլլալով արդէն, սա տեսակ կարծիքներ կը փոխանակէին իրարու մէջ:

—Իրաւ է որ Տիրան վայելչադէմ երիտասարդ մըն է ու տարիքով նաեւ կրթութեամբ Սարինէի համար յարմարութիւններ ունի, բայց Մինաս էֆ.ն ալ հարուստ է եղեր:

—Շիտակ է, բայց Մինաս էֆ.ի տարիքին համար ալ 35նոց մը կայ կ'ըսեն կոր եւ Թէ ուսումնական ալ չէ եղեր, ու շատ ալ տգեղ է եղեր:

—Ծօ՛ւրմ, առնենք հիմակ հաշիւի առնող մարդ կա՞յ մի հա՛: Հիմակուան փեսացու մը դրամ ունեցա՞ւ, խելացին ալ ան է, գեղեցիկն ալ ան է, վերջապէս ամէն բան է:

Եւ ահա, ճիշդ ինչպէս որ կը մտածէին Սարինէի ծնողքն ալ, Թէեւ երկու կողմէ «խնամի–խօս» եկողներուն վերջնական պատասխան մը տուած չէին: Զարմանալի զուգադիպութեամբ մը, Տիրան ու Մինաս էֆ.ի իրարմէ հազիւ երկու օրուան տարբերութեամբ լուր ղրկած էին, իրարու նպատակէն ո՛ եւ է կերպով տեղեկութիւն չունենալով:

Սարինէ, օրերով ընդդիմացաւ ծնողքին կամքին, եւ շատ մը գիշերներ անքուն լուսցուց, բայց ի զո՛ւր, ծնողքը մազի չափ իրենց որոշումէն չշեղեցան. կ'ուզէին վերջնապէս Մինաս էֆ.ի հետ ամուսնացնել զինքը:

—Աղջիկս, ըսած էր մայրը, հօրդ մահուանը պատճառ պիտի ըլլաս, եթէ իր կամքէն դուրս ելլես: Մենք կ'ուզե՞նք որ դժբաղդ եւ խեղճ ըլլաս. եթէ Մինաս էֆ. անչափահաս մէկը եղած ըլլար, մենք քեզմէ առաջ «չէ', չըլլար» կ'ըսէինք: Ուսումնական չէ եղեր, ջութակ զարնել չի գիտեր եղեր եւ այլն. բայց ատոնք մարդուս փորը կը կշտացնե՞ն: Մենք որ ատանն աղջիկնիս զէնքին տեղ մը ձգենք, հանդիստ ընենք ըսելով խենթ կ'ըլլայինք, հիմակ ալ որ ատանկ տեղէ մը կ'ուզուիս մեր սիրտը կը կոտրես, մերժել ուզելով: Վերջապէս լաւ մտածէ. ետքը զղջալը փարա չըներ: Տիրանի հետ ամուսնանալով եղբօր Թախտ մը խուրձանդներուն մէջ կէս–կուշտ կէս–անօթի հալիլ հատնիլ, Բէժին ամսականձի մը կարծի՞ կին ըլլալ՝ Թէ Մինաս էֆ.ի պէս հարուստ եւ պատուաւոր վաճառականի մը հետ ամուսնանալով, էլմաս պիլէզիկներով, մառանիներով եւ այլն զարդարուած հանըմ մը ըլլալ, փայթօն ունենալ, սպասաւորներու տէր ըլլալը աղէկ է: Ա՛լ, միացածը դուն մտածէ եւ ընտրէ, բայց գիտցիր որ՝ եթէ մեր կամքէն չհնազանդիս, մեզի ողջ ողջ գերեզման ղրկած պիտի ըլլաս:

Մայրը որ լեզուանի, համոզող ու իր կամքը առաջ տանող մեծամիտ ու փառասէր կին մըն էր, շատ մը համոզիչ խօսքերէ յետոյ, կրցած էր վերջապէս Սարինէի գաղափարը պղտորել: Ու խեղճ, մօրը առաջ բերած փաստերուն համեմատ Սարինէ շատ անզօր կը գտնէր իրենները...: Ստուգիւ, Մինաս էֆ.ի հետ ամուսնանալով՝ ամէն տեսակ ճոխութիւններու պիտի տիրանար որոնք՝ իր կանացի հրապոյրները կրկնապատկելու պիտի ծառայէին: Ասոնք բոլորը անհաճոյ բաներ չէին որ կ'երեւային Սարինէի աչքին, Թերեւս շատ շփացած ու միշտ շոյուած աղջիկ. ընդհակառակը: Բայց միւս կողմէ Տիրանի գրաւիչ, գեղեցիկ դէմքը, ունեցած մտաւոր զարգացումը, ճաշակը եւ ուրիշ բարեմասնութիւնները, որոնք արդէն կատարելապէս սիրուելու արժանի՝ կրթուած երիտասարդ մը ըլլալը կը մատնէին, մեծ տեղ մը բռնած էին ներսիդին, զորս՝ կը զգար Թէ դիւրութեամբ պիտի չկրնար ջնջել սրտէն. ինչ որ ալ ըլլար, կը սիրէր զայն: Ասով հանդերձ, չէր կրնար ծնողքին առջեւ, մանաւանդ մօրը առարկութիւններուն իբր պատասխան, պէտք եղածին պէս որոշ կերպով հոգեկան ներքին զգացումները բացատրել: Ուստի լուռ կը մնար, ծնողքին բաժնին տեսակ մը համակերպութիւն եւ համաձայնութիւն ցոյց տալով:

Պէտք կա՞յ ըսելու Թէ ի՛նչ ահագին վիշտ զգաց Տիրան, երբ Սարինէի ծնողքին կողմէ մերժումի լուրը բերին: Տիրան չէր յուսար ատանկ ցուրտ մերժումի մը հանդիպիլ, ընդհակառակը: Արդեօք սխալ հասկցողութիւն մը եղած էր, բայց որոշ եւ հաստատ կերպով մերժած էին առաջարկը, Սարինէի հաւանութեամբ: Արդեօք ի՞նչ գաղտնիք կար այս գործին մէջ. շատ խորհելէն յետոյ, սա ենթադրութեան յանգեցաւ Թէ Սարինէի համար ուրիշ Թեկնածու մըն ալ եղած ըլլալու էր, Թերեւս իրմէ աւելի արժանիքի տէր:

Քանի մը օր յետոյ, սակայն, Սարինէի եւ Մինաս էֆ.ին նշանախօսութեան լուրը չորս կողմ տարածուեցաւ:

Կարճ ժամանակի մը մէջ Թէ՛ նշանտուքը եւ Թէ հարսնիքը կատարուեր լմնցեր էր արդէն: Յիշեալ նշանտուութենէն մինչեւ հարսնիքի օրը սակայն, որ վեցամսեայ ժամանակամիջոց մը անցեր էր միայն, Սարինէի միտքը բոլորովին փոխուեր էր կարծես, խօսեցեալին ի նպաստ յայտնուած գաղափարներու ազդեցութեամբ, որոնք՝ վարպետօրէն մօրը Թելադրութեամբ կը խօսուէին այս ու այն բերաններէ, որպէս զի, Սարինէի սիրտը բոլորովին պաղելով Տիրանէն, նշանածին վրայ սաքնար. ուստի մօրը բարեկամուհիները, խօսք մէկ ըրած, միշտ Սարինէին կը պատմէին Մինաս էֆ.ի նկատմամբ գովեստներ հիւսելով, Տիրանի նկատմամբ ալ չարախօսելով:

Ու այսպէս Տիրանի մասին սա տեսակ ենթադրական զրպարտութիւններ ըրեր էին, առանց խղճահարութեան.—«Տանը մէջ ամենեւին սիրով չեն եղեր. անպակաս վէճ ու կռիւ: Ցայն երիտասարդ մըն ալ պաշտօնը ձեռքէն առնելու կ'աշխատի կոր եղեր, եթէ յաջողի՝ մեղք պիտի ըլլայ աղուն, դեռ աղէկ ապրուստի մը ճամբայ գտած էր. աշխարհքիս մէջ, աղքատութեան պէս գէշ բան չկայ:

Իսկ Մինաս էֆ.ի նկատմամբ ալ կարգ մը գովասանքներ կարդալէ, իր հարստութիւնը գովելէ յետոյ.—«Քեզի համար Բարիզէն բիանօ բերել կուտայ կոր եղեր: Պոլիս ալ էլմաս պռօշ, փրլանդ մատանի ապսպրեր է, նշանուած ժամանակը չէ կրցեր հասցնել տալ: Հապա կարել տուած հանդերձեղէններուն ո՛ր մէկը գովես, տեսակը, ձեւը պատմես: Ա՛լ, տեղ մը ինկար, տեղ մը ինկար որ՝ կարել տուր, կարել տուր ուզածիդ չափ, ուզէ՛ ուզածիդ չափ, «չէ'» չկայ:

Անհնար է կրկնել Թէ Սարինէի գաղափարները ի՛նչ տեսակ փոփոխութեանց ենթարկուած էին, լսելով Տիրանի նկատմամբ անհիմն եւ նշանածին նկատմամբ նպաստաւոր եղող խօսքեր: Այսպէս Սարինէի երեւակայութիւնը միշտ վառ պահուած էր զարդեղէններու եւ զգեստեղէններու համար, որով Տիրանի մասին ունեցած հակումն ալ մարեր էր պահ մը, մինչեւ որ հարսանիքն ալ կատարուելով լմնցեր էր ամէն բան:

Սամսոն (Շար.) Պ. Գ. ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի)

ԿԱԼՈՒԳԱՅ, 21 Մարտ

Երեւանում շարունակւում է դեռ եւս այն խուլ կռիւը, որ այդտեղի Թեմական դպրոցի հոգաբարձութեան նախկին անդամները, եւ տեղական հայ հասարակութեան առաջաւոր մասը մղում են հոգեւոր իշխանութեան դէմ: Հարցը նրա մէջն է որ այդ վերջինը իր ներկայացուցիչ Սուքիաս եպիսկոպոսի հետ միասին ցանկանում են հոգաբարձական իրաւունքը գրեթէ ոչնչի հաւասարեցնել եւ դպրոցի լիակատար կառավարութիւնը առնել իրանց ձեռքը:

Վերջին Թերթերից ես քաղում եմ մի քանի տեղեկութիւններ այդ հարցի մասին, որ մի Թեթեւ գաղափար կը տայ ձեզ անցեալ ունեցած դէպքերի մասին, Թէ ինչ միջոցներով հոգեւոր կառավարութիւնը ցանկանում է իր կամքը առաջ տանել:

Երեւանէն կը գրեն մարտ 10ին.—«Այսօր Թեմական դպրոցի դահլիճում նշանակուած էր հոգաբարձական ընտրութիւն, որը սակայն ի՛նչպիսի վերջաւորութիւն ունեցաւ: 60 պատգամաւորներից ներկայ էին 55 հոգի, բաժանուեցին Թերթիկներ 12 աշխարհական եւ 2 քահանաների անուններ գրելու համար: Պատգամաւորները մինչեւ վերջը պահեցին իրանց օրինաւոր ընթացքը: Թերթիկները սկսեցին կարդալ: Շատ շատ կրկնուող անունները առաջնորդի (Սուքիաս եպիսկոպոս) դէմքի վրայ առաջ էին բերում յուզմունքի նշաններ, մինչեւ որ վերջացաւ Թերթիկների ընթերցումը: Այդ տեղ ընտրուած էին գրեթէ բոլոր անդամները նախկին հոգաբարձութեան, որոնք հրաժարուել էին առաջնորդի ոտնձգութիւնների դէմ բողոքելով: Սուքիաս եպիսկոպոսը հասկանալով բանի էութիւնը, սկսեց մի մեծ արշաւանք: Պէտք էր բանի կերպով հրաժարեցնել տալ նրանց:

«Պէտք է դպրոցի շահերը զոհ չբերել փոքրիկ մարդկանց կրքերին եւ երիցս հրաժարուած հոգաբարձութեան վերընտրութիւնը չլինի մի ցոյց, մի ազդակ հոգեւորականութեան, ձեւակերպելով եպիսկոպոսը եւ կարգադրեց կարդալ Թերթիկներով ընտրուած անձանց ցուցակը մի առ մի՝ այդ տեղից մտածելով մի խորամանկութիւն, այն է առանձին առանձին դիմելով իւրաքանչիւրին եւ հարցնելով «կ'ուզէ՞ս քուէարկել Թէ ոչ»: Սուքիաս եպիսկոպոսի քարը խոփին էր դէմ առել: Ընտրուածները չհրաժարուեցին. այդպէս էր պատգամաւորների մեծամասնութեան ցանկութիւնը. միայն մէկը հրաժարուեց, այս բանաձեւը առաջ բերելով.

«Պարոններ, նախկին հոգաբարձութեան հրաժարուելու պատճառները ամէնքիդ յայտնի են, հոգեւոր վարչութեան անտեղի միջամտութիւնը հոգաբարձութեան իրաւունքները հաւասարեցրեց զերոյի. հոգաբարձութիւնը դարձել էր իրաւազուրկ մի մարմին եւ նա չուզեց այդ անպատիւ դրութեան մէջ մնալ, եւ քանի որ այդ դրութիւնը չի փոխուի, հոգաբարձութիւնը կը մնայ, ինչպէս լոկ մի ձեւական մարմին, այդպիսի մարմին անդամ ես չէի ուզի լինել:»

Տեղի ունեցան վիճաբանութիւններ: Սուքիաս եպիսկոպոսը անհրաժեշտ համարեց սպառնալ Կաթողիկոսի անունից, ասելով որ «նա չի հաստատի, նա մտադիր է վերացնել ընտրութիւնները, նշանակել հոգաբարձութիւններով կառավարել դպրոցը, իսկ ես չեմ ուզում այդպէս լինի. երդւիր, Պ. Սարգիս, այդպէս չասա՞ց Կաթողիկոսը իր այնտեղ եղած ժամանակ» այս խօսքերով գիտեց դպրոցի տեսչին. բայց չարժանացանք ոչ մի վկայագրի վկայութիւնը լսելու:

Այդ խօսքերին հետեւած սաստ վիճաբանութիւնների եւ աղմկալի խօսակցութիւնների ժամանակ, Սրբազանը յանկարծ բողոքէ դուրս հեռանալու դահլիճից:

* * *

Դրան հետեւում է մի ուրիշ նամակ նոյն Թղթակցի, մարտի 12ից.—

«Ամսիս 10–ի հոգաբարձական ընտրութիւնից յետոյ, որի մասին արդէն գրել եմ ձեզ, Սուքիաս եպիսկոպոսը անմիջապէս ձեռնարկեց իր սպառնալիքի կատարման: Քաղաքիս բոլոր 17 քահանաները այսօր, ժամը 2–ին հրաւիրւեցին առաջնորդարան՝ երկու քահանայ հոգաբարձուներ ընտրելու:

«Նախ հրաւիրւած 17 քահանաներից 7ը չմասնակցեցին ժողովին. պատճառները մի կողմ Թողած, այդ 7 քահանաները քաջութիւն ունեցան չը համակրել ապօրինաւոր արարքների. երկրորդ, հրաւիրւած եւ ներկայ գտնւած 10 քահանաներից մեծ մասը քաջութիւն ունեցաւ հրաժարուել ընտրելուց, բերելով հետեւեալ պատճառը.—«Ժողովրդի մէջ ծագել է շփոթութիւն. մենք կապւած ենք մեր հօտի հետ բարոյական եւ նիւթական շահերով. խզել բարոյական նիւթական այդ կապը՝ մենք չենք կարող, հետեւապէս հրաժարւում ենք այս կարգով հոգաբարձու լինելուց: Ուրիշ հարց է, եթէ, ինքը, մեր հօտը ինքնաբերաբար ընտրէ մեզ»: Եւ այսպէս մեր քահանաների մեծամասնութիւնը, բացի մի երկուսից, բայց ի բաց մերժեց առանձնանալ իր հօտից, յայտնելով, որ ինքը կապւած է իր հօտի հետ:

«Այսպէս լուծեցին գորդեան հանգոյցը մեր քահանաները ի պատիւ իրանց: Նոյն իսկ Սուքիաս եպիսկոպոսի այն հարցին. «Իսկ եթէ ես երկուսին առաջարկեմ Ս. կաթողիկոսին եւ նա հաստատի՞», մեր քահանաները պատասխանեցին. «Մենք Ս. կաթողիկոսի հրամանին իրաւունք չունենք չը հնազանդւելու, բայց խնդրում ենք նկատի առնէք, որ առանց ծխի մենք գոյութիւն ունենալ չենք կարող. այդպիսի առաջարկութիւն մենք այսօր լսեցինք մեր ծխականներից»: Այսպէս՝ մի բուռն քահանաներ բարոյական մի դաս տուեցին նախ՝ մեր սրբազան հայրերին եւ երկրորդ՝ Թիֆլիսի մեծախօս, Թւով 5–6 անգամ աւելի, քահանաներին:

«Մեր քահանաների բռնած այս դիրքը միեւնոյն ժամանակ մի ապտակ էր այն մի քանի պատգամաւորներին, որոնք աշխարհական լինելով հանդերձ եւ նոյնիսկ գիտնական հռչակելով իրանց, համակրում էին օրինազանց կղերականներին: Ամօ՜թ... հազար ամօթ:

«Մի լրագրում հաղորդւած էր Օնի աւանի քահանայի մահը: Դա մի համեստ, գիւղական քահանայ էր, չունէր մեծ ուսում, չունէր մեծ պահանջներ: Բայց իր տեղում, իր փոքրիկ ժողովրդի համար նա մի սրտացաւ հովիւ էր, մշակ, աշխատաւոր հովիւ:

«Երեւակայեցէք Վրաստանի խուլ ընկած անկիւններից մէկը, ուր մի բուռն Հայեր են խմբւած: Նպաստաւոր ոչինչ պայման չը կայ. այդ մի բուռն Հայերը կարող էին հեշտութեամբ կորչել, եթէ չունենային մի պարտաճանաչ քահանայ: Երկար տարիների ընթացքում նա մնացած է իր հօտին հետ, ապրում է նրա նման, վիշտ ու ուրախութիւն է տանում նրա հետ միասին: Եւ նրա ջանքերի արդիւնքն այն է լինում, որ պահպանւում է նրա հօտը իբրեւ հայ, առաջ է գնում, զարգանում է, բարեկեցութեան է հասնում:

«Այո՛, փոքրիկ բաների մէջ էլ յայտնւում է մարդու ստեղծագործական ոյժը. փոքրիկ, անշուք ու անանուն մարդիկ էլ կարողանում են մտցնել մարդկութեան մէջ սիրուն գծեր: Տէր–Մելքիսեդէկը մի հայր էր ամէնքի համար:

«Գտնել մեր ներկայ ժամանակներում մի գիւղ, մի քաղաք, ուր ժողովուրդը բաւական լինի իր քահանայից, ուր ամէն օր տեղի չունենան ընդհարումներ քահանաների եւ իրենց հօտին մէջ—դա մի շատ դժուար բան կը լինի: Իսկ Օնիի ժողովուրդը ոչ միայն բաւական էր, այլ եւ անկեղծ սիրում, որանից կապւած էր իր քահանայի հետ:

«Ո՛րպիսի սիրուն օրինակ, որ գալիս է մեր գաւառական խուլ անկիւններից. կամիլավկաներով, խաչերով, ծաղկեայ փիլոններով զարդարւած քանի քանի քահանաներ կարող է գեղեցիկ դասեր առնել այդ մոռացւած գիւղական տէրտէրից, իր պարզ ու անպաճոյճ կեանքով, որի նպատակն էր իր հօտը եւ նրա բարեկեցութիւնը:

«Դուք կարդացի՞ք Երեւանի քահանաների բռնած դիրքը: Հոգաբարձական ընտրութիւններ են. կղերը ուզում է բաժանել քահանաներին իրանց հօտից, առանձին կաստա դարձնել նրան: Մի ամբողջ քաղաքի հայ ազգաբնակութիւնը ընտրում է 6 հոգաբարձու: Իսկ այդ քաղաքում գտնուող 17 քահանաներին կանչում են եւ առաջարկում, որ 2 հոգաբարձու ընտրեն: Համեմատութիւնը, անարդարութիւնը չափազանց ակներեւ է: Բայց քահանաները հրաժարւում են, նրանք ուզում են իրենց հօտից ընտրւել: Մի հասարակ պարտաճանաչութիւն է դա:

«Երկու տարի առաջ էլ այստեղ կար մի այդպիսի ընտրութիւն: Քահանաներ շատ կան այստեղ, 60—70 հոգի: Եւ այդ բազմութեան մէջ չը գտնւեց մէկը, որ հասկանար այն, ինչ հասկացել են ու երկրորդ անգամ գործով ապացուցանում են Երեւանի քահանաները: Ընդհակառակն: Ո՛րպիսի իրարանցում էր ընկել այդ բազմութեան մէջ. ինչպէս էին ուզում ընտրւել, ինչպէս էին աշխատում որքան կարելի սուր ու որոշ կերպով ընդգծել Թէ իրանք իրենց հօտին հետ ձուլւած հովիւներ չեն, այլ առանձին կաստա:»

* * *

Լուսաւորութեան նախարարի մի վերջին շրջաբերականով, վերացւում են այլ եւս ընդ միշտ ռուսական բոլոր գիմնազիաներից եւ ուրիշ ուսումնարանական հաստատութիւններից ամէն տարի կրկնւող հարցաքննութիւնները: Աշակերտները այսուհետեւ կը փոխւեն դասարանից դասարան, համաձայն իրենց տարւայ ընթացքում ստացած Թւանշանների ընդհանուր գումարի, եթէ վերջինը պակաս չի լինի 3ից: Այդ օրէնքը արդէն այս տարուանից մտնում է գործադրութեան մէջ:

* * *

—45—

ԹԻՒՂ ՄԱՐԻ

ՌՈԶ–ՄԱՆՈՆԻ ՎՐԷԺԸ

Է

ՍԷՐ

—Ինչպէս ըսի ձեզի, եթէ ուզէք կը մեկնիմ հոսկէ: Հրամայեցէք, կ'երդնում որ ալ եւս ձեր մօտ չպիտի տեսնէք զիս:

—Արդարեւ լաւագոյն կը համարիմ որ մեկնիք հոսկէ, որովհետեւ ձեր մերձեցումին պատճառը անուցուած յոյս մը, անուրջ մըն է:

—Թերեւս:

—Ինչ որ ալ ըլլայ այդ անուրջը, անկարելի է:

—Ինչ ըսել կ'ուզէք օրիորդ:

—Միթէ տեղեա՞կ էք պատահած բոլոր անցքերուն ու իմ շուրջս տեղի ունեցող տատամին:

—Ամէն բան գիտեմ:

—Գիտէ՞ք Թէ ինչո՞ւ համար խզուեցաւ մեր երկուքին միջեւ կատարուելիք ամուսնութիւնը:

—Չէ՞ք սիրեր զիս:

—Ատիկա պատասխան չէ:

Ճիգով ու սրտի ճմլումով մը, ըսաւ Կիյօմ.

—Ուրիշ մը կը սիրէի՞ք:

—Եւ այդ ուրի՞շը:

—Թշուառական մըն էր եւ ձեր քրոջ սիրահարը եղած էր:

—Պարոն, իմ վշտակիցներուս հետ ձգեցէք զիս. ատիկա բաւական է, իմ ամբողջ կեանքիս մէջ տառապելու համար: Զիս ամէնէն աւելի սիրողներուն համարումը եւ գորովը ալ կորսնցուցի: Ալ եւս գանգատելու պատճառ մը չունիմ: Իմ գլխուս եկած դժբախտութեան արժանի եմ եւ հիմա կը քաւեմ յանցանքս, բայց քաւութիւնս այնքան մեծ չէ: Ծնողքս վռնտեցին տունէն, որով իմ երջանկութիւնս անհնար դարձած է ալ եւս: Եթէ երբեք անձնասպան չեմ ըլլար, պատճառը սա է որ կ'ուզեմ ապաշխարել՝ ապրելով: Պարոն Ժիւլվարտէն, մենութեան եւ մոռացման պէտք ունիմ: Ահա Թէ ինչո՛ւ համար կը հարցնեմ ձեր հոս գալուն պատճառը:

—Որովհետեւ ձեր դժբախտ ըլլալը գիտէի:

—Մի՛շտ վիշտ պատճառած եմ ձեզի:

—Չեմ յիշեր ալ եւս:

Ռէժին ոտքի ելաւ, բայց միշտ աչքերը խոնարհած ըսաւ.

—Ձեզի ըսած եմ Թէ Վիլլօրիէի սիրուհին եղած եմ... Այն ատեն, մինչդեռ սա մտածումը ունեցած էք. «Գեղեցիկ է. Վիլլօրիէին չէ մերժած իր սէրը, ինծի ալ չպիտի մերժէ... Առաջին քայլը առնելէն յետոյ, խնդիրը կը դիւրանայ:»

—Ռէժին, Ռէժին, գոչեց Կիյօմ:

—Այո՛, սա պէտք է եղած ըլլայ ձեր մտածումը:

Կիյօմ կարծեց Թէ խելայեղութեան մատնուած էր մանկամարդ աղջիկը, այնքան արտասովոր շեշտ մը կար անոր խօսուածքին մէջ:

—Եթէ այդպիսի մտածում մը ունեցեր էք, պէտք է մեկնիլ հոսկէ, պարոն, որովհետեւ ա՛լ եւս անկարելի կը դառնայ ամէն ինչ:

—Բարեկամ մնա՞լ իսկ չէք ուզեր:

—Ձեր բարեկամութեան ալ հաւատ չպիտի կրնամ ընծայել, որովհետեւ իսկոյն պիտի անհետանայ, երբ լսէք...

Ռէժին չէր համարձակեր աւելի առաջ երթալ. նողկանք կը պատճառէր իրեն:

—Ուրեմն կը տառապիք:

—Որովհետեւ դեռ կը սիրեմ Ժան Վիլլօրիէն, ըսաւ Ռէժին:

Եւ իսկոյն մեկնեցաւ մանկամարդ աղջիկը, անձկութեան եւ յուսահատութեան մէջ ձգելով Կիյօմը, որ քիչ յետոյ խուլ աղմուկ մը լսեց Ռէժինի սենեակին մէջ: Մանկամարդ աղջիկը նուաղած էր: Կիյօմ այն ատեն ճիչ մը արձակելով գոչեց.

—Ճշմարիտ չէ ըսածը... չեմ հաւատար... ստեց անիկա:

Այո՛, Ռէժին ստած էր, որպէս զի Կիյօմ հեռանայ այդ տունէն: Ժիւլվարտէնի սէրէն կը վախնար ան, ինչպէս նաեւ իր սէրէն անոր նկատմամբ:

Կիյօմ ալ եւս չփորձեց անոր հանդիպիլ: Կ'ուզէր ժամանակ տալ, որպէս զի համդարտօրէն մտածէ իր վրայ: Գիտէր Թէ Ռէժին կը սիրէր, հակառակ իր յայտարարութեան եւ իր սիրոյն արժանի էր:

Հակառակ երկու կողմէն ձեռք առնուած զգուշութեանց, հանդիպումները ա՛լ աւելի յաճախակի կը դառնային, ինչ որ դժնդակութիւն կը պատճառէր: Սակայն Ռէժին խօսակցութենէ կը խուսափէր:

Ժիւլվարտէն դիտել կու տար Թէ մանկամարդ աղջկան մենութիւնը կատարեալ էր. որ եւ է այցելու չէր ընդունէր. ծնողքն իսկ չէին գար:

Օր մը, Ռէժինի հանդիպելով ըսաւ.

—Ինչո՞ւ համար, ինձմէ վախնալու երեւոյթ մը ունիք:

—Ձեզմէ վախնա՞լ, կը սխալիք: Հիմա բանէ մը չեմ վախնար:

—Այն ատեն ինչու չէք ուզեր որ ձեր բարեկամը ըլլամ:

—Իմ բարեկա՞մս:

Ռէժին հեգնական ծիծաղ մը ունեցաւ:

—Անցեալ օր քանի մը խօսքեր ըրիք, որոնք շատ վիշտ պատճառեցին ինծի, որովհետեւ շատ անգութ խօսքեր էին անոնք:

—Չեմ գիտեր Թէ ինչ բանի կ'ակնարկէք, բայց ինչ որ ալ ըլլայ, կարծեմ Թէ...

—Եւ ես կ'ըսեմ Թէ անկարելի բան չէ ատիկա... Ռէժին, ըսիք Թէ ես կը յուսայի ձեր սիրուհին ըլլալ, Վիլլօրիէի ու ձեր միջեւ պատահած անցքերէն հետեւելով: Այնպէս չէ՞:

—Այո՛:

—Միշտ այդպէս կը խորհի՞ք:

—Այո՛:

(Շարունակելի)

Պարսկաստանի մեծ վեզիր՝ Աթա բէկին Ազամը հաղորդել է պաշտօնապէս Թիֆլիսի պարսկական ընդհանուր հիւպատոսին, որ Շահը դուրս կու գայ Թեհրանից մարտի 25ին եւ Ռուսաստանի վրայով կ'ուղեւորի արտասահման։ Շահի ճանապարհորդութեան նպատակն է— ինչպէս ասուած է մեծ վեզիրի հաղորդագրութեան մէջ— «բժշկուել Կօնտրեկսէվիլում հանքային ջրերով եւ այցելել եւրոպական այն վէհապետների արքունիքները, որտեղ Իրանի միապետը չկարողացաւ լինել իր առաջին ճանապարհորդութեան ժամանակ»։ Շահը կը հասնի Բաքու մայիսի [illegible] եւ երեք օր այնտեղ մնալուց յետոյ կ'ուղեւորուի ուղղակի արտասահման, առանց մտնելու Թիֆլիս կամ ճանապարհի վրայ գտնուող ուրիշ քաղաքներ։ Վիէննայի վրայով Շահը կը գնայ նախ Վենետիկ եւ ապա Հռոմ, ուր կը հասնի մայիս 21ին եւ կը մնայ մինչեւ մայիսի 25ը։ Այնուհետեւ նա կ'ուղեւորուի Պերլին, իսկ այնտեղից դէպ ի Կօնտրեկսէվիլ, ուր կը սկսէ բժշկուել մինչեւ յուլիսի 13ը։ Ապա Շահը կ'ուղեւորուի Լոնտոն եւ այնտեղ մնալով յուլիսի 14ից մինչեւ 25ը՝ կը դառնայ յետ դէպ ի Անտվերպէն եւ ապա Կարլսբատ, ուր կը մնայ մինչեւ օգոստոս 9ը։ Շահը յետ կը դառնայ դէպ ի Պարսկաստան, Ռուսաստանի վրայով, սեպտ. սկզբներին։

* * *

Մարտի 2ին տեղի ունեցաւ ջրահեղձութիւնից ազատող՝ Ռուսաց Կայսերական ընկերութեան Թիֆլիսի բաժանմունքի ընդհանուր ժողովը, որի վարչութիւնը հաշիւ ներկայացրեց բաժանմունքի գործունէութեան մասին 1901 թուականի ընթացքում եւ նախահաշիւ—1903 թուականի ելեւմուտքի մասին։ Վարչութեան հաշւից երեւում է, որ վերջին տասնամեակի (1892—1902) ընթացքում Կուր գետում, Թիֆլիս քաղաքի սահմաններում, խեղդուել են 191 հոգի եւ նոյն տասնամեակի ընթացքում ազատուած են խեղդուելուց 299 հոգի։ Բացի դրանից 1902 թուականի յունվարի 6ի աղէտի ժամանակ Վանքի մայր եկեղեցու մօտ ազատուած են 200 մարդուց աւելի։ Ազատուածների ընդհանուր թւից, 499 հոգուց, ընկերութեան հիմնարկութիւններին պատկանող անձանց ձեռքով ազատուած են 361 հոգի, իսկ կողմնակի անձանց միջոցով—138 հոգի։ Թիֆլիսի բաժանմունքի միջոցները, ինչպէս երեւում է վարչութեան ներկայացրած հաշւից, այնքան սուղ են, որ ձմեռուայ ընթացքում նա կարողանում է պահել միայն ութ ազատարար կայարաններ, իսկ ամառուայ ընթացքում, լողանալու սեզօնի ժամանակ, երբ ամենից աւելի պատահում են խեղդուելու դէպքեր,—քսան կայարաններ։

* * *

Ռուսական բրդի եւ կարագի արտահանութիւնը դէպի Անգլիա, հետզհետէ աւելի ընդարձակւում ու մեծ չափեր է առնում։ Ռուս բրդագործներին դիւրութիւններ տալու համար՝ այս տարուայ նաւագնացութեան սեզօնի սկզբից Ռուսաստանի եւ Անգլիայի մէջ կ'երթեւեկեն բրդի եւ կաթնային այլ արդիւնքների տեղափոխութեանը յարմարեցրած յատուկ շոգենաւներ, որոնցից իւրաքանչիւրը կ'ունենայ 10,000 տակառի համար անհրաժեշտ տարածութիւն։ Այդ շոգենաւները իւրաքանչիւր շաբաթը մի անգամ ճանապարհ կ'ընկնեն Ռէվէլից դէպի Գուլլ եւ ապա կը դառնան յետ, նախապէս որոշուած օրերում։

* * *

1900 թուականին կազմուած «Սանատօրիա» ընկերութիւնը այժմ վերջացնում է Խաչէնատափում առաջին սանատօրիայի շինութիւնը 70 հիւանդների համար։ Դա մի մեծ, քարեայ շինութիւն է, 2½ յարկից բաղկացած, 20 սաժէն երկարութեամբ եւ 7 սաժէն լայնութեամբ։ Ընկերութիւնը աշխատում է ստեղծել սանատօրիայում այն բոլոր յարմարութիւնները, որոնք այժմ կարեւոր են համարւում թոքախտից բժշկւողների համար։ Սանատօրիայի չուրջը անկւում է մի ընդարձակ պարտէզ փշատերեւ ծառերով, ծաղկոցներով եւ սիզամարգերով։ Պարտէզի մի մասում կը տեղաւորուեն արեւի եւ օդի վաննաներ։ Այս առաջին սանատօրիան կը բացուի ներկայ տարուայ յունիսի սկզբին։ Վճարը ապրուստի համար,— բնակարանը իր բոլոր յարմարութիւններով եւ կերակուրը,— միայն 40 րուբլի է իւրաքանչիւր մարդուն։

ԱԲԷԼ ԱՊՐԵՍԵԱՆՑ

Արտաքին Լուրեր

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Անգլիոյ նախարարները.— Լորտ Սոլզպէրի,—Հացկերոյթ մը.— Հաշտութեան բանակցութիւնները.— «Թայմզ»ի կարծիքը.— Լոնտոնէն վերջին լուրեր.— Երեսփ. ժողովին մէջ.— Զինուորական գործողութիւններ.— Նոր կապիտուլեայութիւններ.— Կարծիքը Հոլանտայի մէջ։

Լոնտոն, 16 ապրիլ.—Երէկ նախարարաց խորհուրդ մը գումարուեցաւ. այսօր ալ գումարում մը կատարուեցաւ, որ կէս ժամ տեւեց։ Քիչ վերջը նախարարապետ Լորտ Սոլզպէրի Պըքինկէմի պալատը երթալով Էտուարտ Թագաւորին ներկայացաւ, եւ յետոյ պալատան մէջ ճաշեց։ Էտուարտ Է. իրիկուան կողմ Սէնտրինկէմի պալատը գնաց՝ Լոնտոնի հիւսիսային արեւելեան կողմը, 175 քիլոմէթր հեռու։

—Նախարարներէն ոմանք եւ Խորհրդարանի ընդդիմադիր կուսակցութեան անդամները ներկայ գտնուեցան Լոնտոնի քաղաքապետին կողմէ տրուած հացկերոյթի մը՝ Երեսփ. ժողովին ատենապետին ի պատիւ։ Պ. Չէմպըրլէն նախարարութեան համար առաջարկուած բաժակին պատասխանեց, բայց հաշտութեան բանակցութիւններուն համար բան մը չըսաւ։

Լոնտոն, 17 ապրիլ.—Ստոյգ աղբիւրներէ առնուած լուրերու նայելով, սխալ է այն լուրը թէ հաշտութեան բանակցութիւնները ընդհատուած ըլլան, սա պատճառին համար որ դեռ բնաւ իսկ բանակցութիւն բացուած բանը չի կատարուիր։ Անգլիոյ կառավարութիւնը մինչեւ այս վայրկեանը Թրանսվալի ու Օրանժի պատուիրակներուն կողմէ բնաւ առաջարկութիւն մը չէ ստացած հաշտութիւն կնքելու համար։ Լորտ Քիչնէրի կողմէ հաղորդուած եւ Անգլիոյ դահլիճին կողմէ նկատողութեան առնուածները՝ Պօէրներուն միջոցաւ եղած պարզ փորձեր են՝ բրիտանական իշխանութեանց դիտաւորութիւնները գիտնալու համար։ Անգլիոյ կառավարական շրջանակներուն մէջ, Բրէթօրիայի խորհրդակցութեանց արդիւնքին համար լաւատեսութիւնը աւելցած չէ։ Ոչ-կառավարական, բայց նախարարական շրջանակներու մէջ այս իրիկուն նուազ լաւատես կարծիք մը կը տիրէր։

—Թայմզ այսօրուան իր թիւին մէջ կ'ըսէ.—«Երէկ, հաշտութեան առաջարկութեանց համար շրջած զրոյցներուն հակառակ, այդ մասին տակաւին ճշգրիտ լուր մը չկայ։ Քանի որ Նախարարաց Խորհուրդը գումարուեցաւ, անշուշտ բանակցութեանց վերաբերեալ խնդիրներ կային քննուելու համար. սակայն տեղի չկայ կարծելու թէ գոհացուցիչ յառաջդիմութիւն մը եղած է դէպի լուծում մը։»

—Դարձեալ նոր լուր մը չկայ հաշտութեան բանակցութիւններու մասին, թէեւ հակասական զրոյցներ իրարու կը յաջորդեն։ Այս իրիկուն կառավարական շրջանակներու մէջ տակաւին յոռետեսութիւն կը տիրէր. նաեւ կը յայտարարուէր թէ այս միջոցիս Բրէթօրիայի մէջ Լորտ Քիչնէրի ու պօէր պետերու միջեւ կատարուածը «բանակցութիւն» կարելի չէ նկատել։ Մինչեւ հիմա, Պօէրները չեն ըրած այն տեսակ առաջարկութիւն մը որ ցոյց տայ իրենց ճիշդ պահանջումները։ Լորտ Միլնէրի Բրէթօրիա գտնուիլը չի կրնար նպաստաւոր ըլլալ՝ Թրանսվալի մայրաքաղաքին մէջ կատարուած բանակցութիւններէն լաւ արդիւնք մը ձեռք բերուելուն։ Շատ դժուար է որ այն Անգլիային զոր Պօէրները կ'առնեն, կարենայ գլուխ հանել այդ տեսակ գործ մը։ Վաղը կարելի է նախարարները նորէն գումարուին։ Այս իրիկուն Երեսփ. ժողովին մէջ ազատական Պ. Պլէք հարցուց գաղթային նախարարին թէ Լորտ Քիչնէր ու Լորտ Միլնէր միշտ կը գործադրե՞ն այն հրահանգը, որ է պօէր պատուիրակներու կողմէ ներկայ բանակցութեանց մէջ եղած առաջարկութիւններուն համար անձնական կարծիք չյայտնել. նաեւ թէ, եթէ այնպէս է, կարելի չէ՞ որ կառավարութիւնը անոնց իրաւասութիւնները քիչ մը ընդլայնէ՝ հաշտութեան կնքումը փութացնելու համար։ Պ. Չէմպըրլէն պատասխանեց թէ Պօէրներու հետ կատարուած հաղորդակցութեանց մասին այս միջոցիս չի կրնար բան մը յայտնել։

Պրիւսէլ.— Աստեղի պօէրական շրջանակներուն մէջ կը յայտարարուի թէ, Լոնտոնէն առնուած ստոյգ լուրերու նայելով, բրիտանական կառավարութիւնը, շաբաթ օրը, հարաւային Ափրիկէի պօէր պետերէն գիր մը ստացեր է, որով արտօնութիւն կը խնդրուի՝ [illegible] թղթակցիլ Եւրոպա գտնուող պօէր պետերուն հետ։ Անգլիա իր պատասխանին մէջ, որ ո՛չ հաստատական է եւ ոչ ալ ժխտական, իբրեւ նախնական պայման պահանջեր է թէ հաշտութեան առաջարկութեանց ընդհանուր գիծերը այնպէս մը ըլլան որ երբ բանակցութեան ենթարկուին, կարելի ըլլայ յաջող լուծում մը յուսալ։ Պօէր պաշտօնեաները անհամբերութեամբ կը սպասեն դէպքերու արդիւնքին։

—Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը Լորտ Քիչնէրէն հետեւեալ հեռագիրը ստացաւ ապրիլ 16 թուականով.—«Ճէն Համիլթըն զօրավարը կը ծանուցանէ թէ ապրիլ 11ի հարձակմէն առաջ, եօթը Պօէրներ սպաննուեր եւ վեց ալ վիրաւորուեր են. առանձինն ալ գերի ինկեր են։ Ասոնք մինչեւ հիմա հաղորդուած ցանկերուն մէջ չկան։ Ապրիլ 12ին, Համիլթըն զօրավարին զօրագունդերը մինչեւ Վլէրքստորբ երթալով նորէն վաթսունըմէկ Պօէրներ գերի բռներ են։ Անգլիական ուրիշ զօրագունդ մը Շվայցէրռէնէկէի մօտ յարձակեր է պօէր բանակատեղի մը վրայ, ուրկէ 55 հոգի գերի ինկեր եւ սայլեր ու արջառներ ձեռք անցեր են։»

—Բրէթօրիայի պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ մինչեւ որ գերագոյն ատեան մը հաստատուի, բարձրագոյն ատեան մը պիտի կազմուի Թրանսվալի համար, որ մայիս 8ին պիտի սկսի գումարուիլ. նաեւ Բրէթօրիայի եւ [illegible] շրջաններուն համար ալ ատեան մը պիտի կազմուի, որ մայիս 20ին իր գումարումները պիտի սկսի։ Դատավարութիւնները անգլիերէն տեղի պիտի ունենան։ Հոլանտական օրէնքը իբրեւ գաղթավայրին օրէնքը ընդունուած է, բայց [illegible] կարգ մը փոփոխութիւններէ։ Այդ ատեանները պիտի չկրնան վերաքննել զինուորական ատեաններուն վճիռները։ Այդ ատեանը երկու Անգլիացիներէ եւ երկու տեղացիներէ կը բաղկանայ։

Պրիւսէլ.—Հոլանտայի լրագիրները շատ զգուշաւոր են հաշտութեան բանակցութիւններուն նկատմամբ, եւ կը պարսաւեն ցամաքային Եւրոպայի զանազան կեդրոններէն եկած յախուռն զրոյցները։

ԼՈՐՏ ՀԱՄԻԼԹԸՆԻ ՃԱՌԸ

Հաշտութեան բանակցութիւններ.— Պօէրներուն անկախութիւնը.— Կարծիքը Գերմանիոյ մէջ։

Լոնտոն, 18 ապրիլ.— Հնդկաստանի նախարար Լորտ Համիլթըն, հինգշաբթի օրը, Էքթըրնի մէջ ճառ մը խօսելով ըսաւ.—«Անցեալ տարի հաշտութեան բանակցութեանց մասին Պօէրներուն կողմէ եղած մերժումէն ի վեր Անգլիացիներուն կացութիւնը, քանի մը մասնաւոր ձախողութիւններէ զատ, գլխաւորապէս ամրապնդուած ու զօրացած է հարաւային Ափրիկէի մէջ։ Անգլիոյ կառավարութիւնը այսօր ալ ունի այն միեւնոյն վեհանձն զգացումները, որոնցմով, անցեալ տարի, վեհանձն առաջարկութիւններ ըրաւ քաջարի եւ հաստատակամ հակառակորդի մը։ Անգլիոյ կառավարութեան համար նուիրական պարտականութիւն մըն է թող չտալ որ երկիրը նորէն ենթարկուի ներկայ պատերազմին նման փորձանքներու։ Շատոնց հասկըցնել տրուած է Պ. Քրիւկէրի ու Պ. Շթայնի թէ բացարձակ անկախութեան համար անոնց ըրած պնդումը, անկարելի կ'ընէ անկախութեան վերադարձը, բայց Հոլանտացիներուն համար Անգլիացիներուն հետ անհատական ազատութիւն մը ու անկախութիւն մը պիտի երաշխաւորուի։ Կը յուսամ թէ պօէր պետերը պիտի ըմբռնեն ապագայ ընդդիմութեան մը անօգուտ ըլլալը եւ թէ պիտի ընդունին Անգլիոյ առաջարկած վեհանձն պայմանները։»

Պերլին, 17 ապրիլ.—Լորտ Համիլթընի խօսած ճառը, մանաւանդ այն կէտը, ուր Լորտ Սոլզպէրիի խօսքերը կը կրկնէ թէ Անգլիա կատարեալ անկախութիւն պիտի չտայ Պօէրներուն, Պերլինի մէջ իբրեւ ապացոյց մը կը նկատուի թէ հաշտութեան կնքման յոյսերը շատ թեթեւ են։ Բոսթ կ'ըսէ թէ այն պարագային երբ Անգլիոյ կառավարութիւնը պնդէ իր այդ որոշման վրայ, կատարուած բանակցութիւնները պիտի չկրնան դադրեցնել թշնամութիւնները։ Բէօրզըն Զայթունկ կ'ըսէ թէ անգլիական նախարարներուն բանախօսութեանց նայելով, բրիտանական առաջարկութիւնները կարծեցնել կու տան թէ Պօէրները պարապ տեղը արիւն թափած են պատերազմի դաշտին վրայ։ Նացիոնալ Զայթունկ կ'ըսէ թէ անկախութեան խնդիրը դուրս է եւ թէ ամէն բան կախում ունի Լորտ Միլնէրի ու Լորտ Քիչնէրի ճարտարութենէն։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԱՐՔՈՒՆԻՔԻՆ ՄԷՋ

Մոնսէնեոր Ֆավիէի ունկնդրութիւնը.— Խնամակալուհիին սիրալիր խօսքերը.— Շնորհուած աստիճաններ։

Լիոնի մէջ լոյս տեսնող կրօնական թերթ մը կը հրատարակէ Մոնսէնեօր Ֆավիէի մէկ նամակը, որ կը պատմէ Չինաց կայսեր եւ խնամակալուհիին կողմէ իրեն շնորհուած ունկնդրութիւնը։ Ահաւասիկ այդ նամակին գլխաւոր մասերը.— «Խնամակալուհին ցաւ յայտնելով վերջին տարիներու մէջ ծագած խռովութեանց մասին, քանիցս կ'ըսէ թէ ա՛լ եւս չպիտի վերակրկնին այդ խառնաշփոթութիւնները։ Խնամակալուհին կ'աւելցնէ. «Կը կարծեմ թէ ձեր քարոզած վարդապետութիւնը սքանչելի է, թէ ձեր եպիսկոպոսները ու միսիոնարները շատ բարի են ու ժողովուրդը կը դրդեն բարիք գործելու։ Բոլոր մանտարինները ինծի ըսին թէ, դուք, մանաւանդ, բարերար էք, երկար տարիներէ ի վեր, Չինու մէջ գործերու կարգադրութեան զբաղելով, կատարեալ անաչառութեամբ ու խաղաղասիրութեամբ, ինչ որ յարգել կու տայ ձեզ։ Ձեր անունը միայն լսած էի, եւ երկար ատենէ ի վեր ձեզ տեսնել կը փափաքէի. շատ գոհ եմ հիմա՝ տեսնելուս։»

«Ձեր Վեհափառութիւնը մեզ վարձատրած է մեր փոքր ճիգերուն համար, մանտարինեան բարձր աստիճաններ շնորհելով մեզի, բան մը որուն համար խոնարհաբար շնորհակալ ենք, պատասխանեցի։ Չպիտի դադրինք, ինչպէս անցեալին մէջ, քրիստոնեաները յորդորել, որպէս զի Չինու կայսրութեան բոլոր օրէնքները յարգեն, եղբայրաբար ապրին իրենց քաղաքակիցներուն հետ, որովհետեւ մէկ ժողովուրդ կը կազմեն ամէնքը, որոնց մայրն ու հայրն են խնամակալուհին եւ կայսրը. անոնք պարտին յարգել զանոնք եւ աղօթել անոնց համար։» Խնամակալուհին յաւելեց.—«Գիտեմ ձեր ըրած գործերը եւ երախտապարտ եմ այդ մասին, բայց չինական ժողովրդեան մէջ, ինչպէս Եւրոպայի ժողովուրդներուն մէջ, մարդոց այնքան մեծ հաւաքածոյի մը մէջ, բարիներ ալ կան, չարեր ալ, եւ հակառակ ձեր սքանչելի վարդապետութեան ու անոնց ըմբռնման, ձեր աշխուժութեան ու անխոնջ խաղաղասիրութեան, մեծ թիւով քրիստոնեաներու մէջ կրնան գտնուիլ դէշ մարդիկ. պէտք է հսկել անոնց վրայ եւ լաւ ընտրութիւն կատարել։» Պատասխանեցի. «Այդ մասին ամենամեծ զգուշութիւններ ձեռք առինք, յաճախ սպասելով երկու տարի, հաւանելու համար թէ անոնք որ կ'ուզեն քրիստոնեայ ըլլալ, դա՞ռ ունին, կատարեա՞լ են ու կը յարգե՞ն կայսրութեան օրէնքները։ Այս քննութենէն յետոյ միայն կ'ընդունինք զանոնք, եւ եթէ իրենց դէշութիւնը երեւան ելլէ, անողոքաբար կը մերժենք զանոնք։» Խնամակալուհին ընդմիջելով ըսաւ. «Շատ լաւ, գիտեմ այդպէս ըլլալը։ Կրնաք վստահ ըլլալ իմ պաշտպանութեանս վրայ, խաղաղութիւնը չպիտի վրդովուի։» Ունկնդրութեան միջոցին, խնամակալուհին ըսած էր թէ Պապը, որ [illegible] որպիսութիւնը կը հարցունէր. խնամակալուհին պատասխանելով ըսաւ. «Կը մաղթեմ որ Պապը երկար օրեր տեսնէ, անդորրութեան ու երջանկութեան։» Կայսրը քանի մը խօսք ըսաւ միայն, իր մօրը յարգանք ընծայելու համար. իր խօսքերը շատ սիրալիր էին, ընկերացած բարեացակամ ժպիտով մը։ Ունկնդրութիւնը կէս ժամէն աւելի տեւած էր։ Կարծեմ թէ, իր կողմէ, խնամակալուհին ալ շատ գոհ մնացեր է, քանի որ յաջորդ օրն իսկ, Չինի իշխանին հրամայեց որ պաշտօնապէս մեզի հաղորդէ թէ Ն. Վեհափառութիւնները իմ օգնականս բարձրացուցած էին կարմիր կոճակի աստիճանին եւ ինծի ալ շնորհուած էր սիրամարգի փետուրներու բարձր աստիճանը։»

ՌՈՒՍԻԱ

Կաթոլիկներ Ռուսիոյ մէջ.— Կաթոլիկ եպիսկոպոսներու բողոքը.— Պապին վերջին կոնդակը.— Չին պատուիրակութիւն մը։

Լեմպէրկի լրագիրները Վարշաւայէն լուր կ'առնեն թէ հակառակ Ռուսիոյ կողմէ Վիլնայի եպիսկոպոսին դէմ ձեռք առնուած միջոցներուն, Թոմսկի ու Չիթոմիրի եպիսկոպոսները, պապական վարչութեան հրամանով, իրենց թեմերու կաթոլիկներն արգիլեր են ռուս օրթոտոքս եկեղեցին յաճախել։ Ռուսական իշխանութիւնները արգիլեր են լեհացի ազնուականներուն, դրամ հաւաքելով նուէր մը ղրկելու Պապին, անոր յոբելեանին առթիւ։ Ռուս գրաքննութիւնը արգիլեց պապական վերջին կոնդակին հրատարակութիւնը։

—Չին ճարտարագործներու երկրորդ պատուիրակութիւն մը մօտերս ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի ռուսական նահանգները, հոնտեղի վաճառականներուն հետ համաձայնելու համար, որպէս զի գերման վաճառականներու տեղ բռնեն։ Պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ 22 անդամներէ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Մաքսային սակացոյցը.—Խիստ միջոցներ լեհ գաղթականներուն դէմ.—Հէսի մեծ դուքսը եւ իր կինը։

Մաքսային սակացոյցի յանձնաժողովին մէջ ընդունեցաւ կառավարութեան կողմէ առաջարկուած մաքսը հաւկիթներուն վրայ, բայց միսին մաքսը բարձրացուեցաւ։ Ի վերջոյ Ներքին գործոց նախարար կոմս Բօզատովսքի յայտարարեց թէ յանձնաժողովին կողմէ արջառներուն եւ միսին վրայ դրուած մաքսերը ընդունելի չէին։

—Պատերազմական նախարարը ծանոյց Քէօնիկսպէրկի թաղապետութեան թէ առեւտրական նաւահանգիստի պաշտպանութեան համար հարկ է որ ամրացուած շրջափակը պահպանուի եւ Մայէնսի պէս անհասելի պարիսպները չքանդուին։ Պրուսիական կառավարութիւնը հրահանգիր մը հանելով կ'արգիլէ լեհ գաղթականներուն դէպ գերմանական հողը մտնելը, եթէ երբեք անոնք չունենան կանոնաւոր անցագիր մը, 400 մարք դրամ եւ շոգենաւի տոմսակ մը։ Տասը տարեկանէ վար տղաք, հաշմանդամները եւ հիւանդները բնաւ չպիտի ընդունուին։

—Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ կ'իմանայ թէ Հէսի մեծ դուքսը տարեկան 50,000 մարք պիտի վճարէ, իր կնոջ Վիքթորիա մեծ-դքսուհիին, որմէ բաժնուած էր վերջերս։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Չինու հարաւային կողմը.— Զօրավարներու լուրերը.—Չինական զինուորներուն ձախողումը.— Ռուսերը Մանճուրիոյ մէջ։

Հոնկ-Քոնկ, 16 ապրիլ.— Քանթոնէն առնուած լուրերու նայելով, պաշտօնական շրջանակներու մէջ մտահոգութիւն կը պատճառէ՝ Մա եւ Սու զօրավարներուն կողմէ ուղղակի տեղեկագիր մը չըլլալը։ Կը վախցուի թէ ըմբոստները մ'գուցէ պաշարած ըլլան չինական զինուորները։ Երէկ հասած սուրհանդակ մը ծանոյց թէ երկու հազար չինական զինուորներ, որոնք Մա զօրավարին կողմէ ղրկուած էին ըմբոստները փակելու գիւղէ մը, նեղ կիրճի մը մէջ թակարդ մը ինկեր են՝ ըմբոստներուն կողմէ լարուած։ Չինական բոլոր զինուորները սպաննուեր կամ վիրաւորուեր են։ Քանթոնի փոխարքան հեռագրով օգնութիւն ուզեր է Բէքինէն։

Պետերսպուրկ.— Էնվալիտ Ռիւս կը հրատարակէ Բորթ-Արթուրէն ապրիլ 12 թուականով Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտին ուղղուած տեղեկագիր մը՝ ծանուցանող թէ սահմանագլուխի ռուս պահակազօրքերուն եւ չին աւազակներու խումբի մը միջեւ ճակատամարտ մը կատարուեր է։ Այդ վերջինները, որոնք երկու հարիւր հոգի էին, ետ քաշուեր են ամուր տեղ մը, հոն անոնց միացեր են ուրիշ խումբեր։ Աւազակներուն ամբողջ թիւն է ութ հարիւր՝ որոնց երեսունը սպաններ են։ Ռուսերէն զինուոր մը մեռեր է եւ սպայ մը ու չորս զինուորներ վիրաւորուեր են։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐԸ

Վայրագութեանց քննութիւնը.— Նախագահին բացարձակ հրամանը.—Չէֆի զօրավարին ծրագիրը։

Ուաշինկթըն, 16 ապրիլ.— Մ. Նահանգաց նախագահ Պ. Ռուզվէլթի նախաձեռնութեամբն էր որ հրամայուեցաւ քննութիւն կատարել Փիլիպպեանց մէջ ամերիկեան սպաներու կողմէ բնիկներուն վրայ գործուած վայրագութեանց մասին։ Երեքշաբթի օրը Մ. Նահանգաց պատերազմական նախարարը երկար հեռագիր մը ուղղեց Փիլիպպեանց ամերիկեան զինուորներուն ընդհանուր հրամատար Չէֆի զօրավարին, յիշեցնելով իրեն տրուած պատուէրները՝ զինուորական ատեանի մը առջեւ դատելու Սմիթ զօրավարը, եթէ ծանուցուած վկայութիւնները սուտ են եւ եթէ անոնց յայտարարութիւնները հաստատուին։ Նախարարը, աւելցնելէ յետոյ թէ ծանուցուած դէպքերը եթէ ստոյգ են, Կլին հազարապետը, Քանիէր հարիւրապետը ու Լայն տեղակալը զինուորական ատեանի մը առջեւ դատուին, յարեց.— «Նախագահը կ'ուզէ կատարելապէս գիտնալ այդ գործին վերաբերեալ բոլոր իրողութիւնները. ամէն բան պէտք է յայտնել. ոչ ոք պէտք է նպաստաւորուի։ Նախագահը պիտի պաշտպանէ բանակը՝ օրինաւոր արարքներու համար, բայց ասոր փոխարէն ալ կ'ուզէ որ մեծ խնամք տարուի վայրագութեան արարքները երեւան հանելու եւ արգիլելու, ինչպէս նաեւ յանցաւորները պատժելու համար։ Թշնամին որքան ալ դրգռիչ ընթացք մը ունենայ, նենգութեանց դիմէ եւ սպանութիւններ ու խժդժութիւններ գործէ, ամերիկեան բանակին կողմէ վայրագութիւն մը կամ հակամարդկային արարք մը պիտի չքաշուի։»

Ուաշինկթըն, 17 ապրիլ.— Չէֆի զօրավարը կը հեռագրէ թէ արշաւախումբ մը ղրկած է Մինտանաօ կղզիին բնակիչներուն դէմ, որոնց հետ Ամերիկացիները մինչեւ հիմա յաջողած էին բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալ։ Այդ արշաւախումբին նպատակն է բանտարկել ու պատժել ամերիկացի զինուորներ սպաննողները։ Այդ լուրը մտահոգութիւն կը պատճառէ Ուաշինկթընի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ, ուր Մինտանաօյի բնակիչներուն ընդհ. մէկ ընդվզումէն կը վախցուի, վասն զի այդ կղզիին կարելի է որ չորս հարիւր հազար պատերազմիկներ ելլեն։

ՎԻԼՀԷԼՄԻՆԱ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

Անփոփոխ վիճակ.— Տխրութիւնը Հոլանտայի մէջ.— Հանրային զբօսանքները դադրած։

Ամսթէրտամ, 17 ապրիլ.— Ոչ-պաշտօնական լուրերու նայելով, Վիլհէլմինա թագուհիին վիճակը, բժշկական այցելութենէն ետքը, առտուն, անփոփոխ էր։ Ամբողջ երկրին մէջ թագուհիին հիւանդութիւնը խորին վիշտ կը պատճառէ։ Իշխանը եւ մայր թագուհին հիւանդին սենեակէն քովէն չեն բաժնուիր։ Իշխանը անձամբ կը պատասխանէ Եւրոպայի բոլոր իշխաններէն եկած հեռագիրներուն։ Հիւանդութեան բուն իսկ նկարագիրը յայտնի չէ։ Ջերմութիւնը, երէկ, մինչեւ 40 աստիճան բարձրացեր է. բայց Ռէօզէնշթայն բրոֆէսէօրին մեկնումը լաւ նշան մըն է, եւ վտանգը անցած կը նկատուի։ Կ'ըսուի թէ Վիլհէլմինա թագուհին, բժիշկներու խորհուրդին հակառակ, զբօսանքին մէջ բացօթեայ նստելով հարբուխ եղեր է։

Ռոթէրտամ.— Թագուհին գիշերը բաւական դէշ անցուց. տաքութիւնը միշտ աւելի է. տկարութիւնը միշտ կ'աւելնայ, որով հիւանդին վիճակը ծանր կը նկատուի։ Եկեղեցիներուն մէջ աղօթքներ կ'ըլլան թագուհիին առողջութեան համար։

Լա Հէ.— Հէնրի իշխանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ տրուելիք բոլոր հանդէսները յետաձգուեցան։ Պաշտօնաթերթը այս իրիկուն ներքին գործոց նախարարութեան մէկ ղեկոյցը հրատարակեց ծանուցանող թէ թագուհիին հիւանդութեան հետեւանքով, իշխանը կը փափաքի որ հանրային խրախճանութիւնները տեղի չունենան։

ՄՈՒՍՈԼԻՆՈՅԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Աւազակապետը դատարանին կը ներկայանայ.— Հարցաքննութիւնը.— Բժշկական քննութիւնը։

Լուքքա, 16 ապրիլ.— Մուսոլինոյի փաստաբաններ բանտ գացին համոզելու զայն որ դատարանին ներկայանայ, բայց աւազակը մերժեց ըսելով փաստաբաններէն Պ. Բոսթայի.— «Դուք ալ քաշուեցէք, եւ Իտալիա մեր երկուքին ալ ընթացքին պիտի հաւանի։» Քիչ վերջը, սակայն, Մուսոլինօ գաղափարը փոխեց եւ դատարանին ներկայացաւ, զարմացում պատճառելով։ Եղեռնադատ ատեանին այս օրուան նիստին մէջ նախագահը կարդաց Մուսոլինոյի ամբաստանութեան գիրը, որ տասնըմէկ տեսակ արարքներու համար է։ Աւազակը անտարբերութեամբ եւ ժպտուն դէմքով մը ունկնդրեց։ Յետոյ կարդացուեցաւ ցանկը այն վկաներուն անձերուն, որոնք աննպաստ վկայութիւն մը պիտի ընէին Մուսոլինոյի դէմ։ Յետոյ երդում կատարեցին հոգեբուժութեան մասնագէտ բժիշկները։ Ասոնցմէ երեքը՝ Պ. Պ. Մորսէլլի, տէլ Անթիչա եւ տէլ Քարլօ կարծիք յայտնեցին թէ ամբաստանեալը պատասխանատու է իր արարքին. իսկ միւս երկուքը՝ Պ. Պ. Պիանքի եւ Բրիսթիանի հակառակը պնդեցին։

Լուքքա, 17 ապրիլ.— Այսօր սկսաւ Մուսոլինոյի հարցաքննութիւնը։ Սովորական հարցումներէն ետքը նախագահը հարցուց ամբաստանեալին թէ ասկէ առաջ որ եւ է դատապարտութիւն կրած է։ Մուսոլինօ ժխտական պատասխան տուաւ։ Նախագահը յիշեցուց Ռէճճիոյի մէջ կրած դատապարտութիւնը. աւազակը պատասխանեց.—«Անմեղ էի. ասոր համար ուզեցի այսօր հոս գալ պարկեշտ մարդու հագուստով։» Նախագահին միւս հարցումներուն Մուսոլինօ գրեթէ միշտ պատասխանեց.— «Այսօր անհանգիստ եմ. վաղը պիտի պատասխանեմ, եթէ պարկեշտ մարդու հագուստով ներկայանամ։» Ասոր վրայ նախագահը հրամայեց որ բժիշկները քննեն ամբաստանեալը։ Դատավարութիւնը երկու ժամ յետաձգուեցաւ։ Յետոյ Մուսոլինօ հարցաքննուեցաւ. ճարտասանական ձեւով մը պատասխանեց, ջանալով հաստատել թէ իր ոճիրները պարզ վրէժխնդրութիւն մըն էին իր թշնամիներուն դէմ, պատմեց բանտէն փախչիլը, որ ընդհանուր հետաքրքրութիւն պատճառեց։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Ուլայի առաջին աստիճանը տրուեցաւ վճռաբեկ ատեանին անդամներէն Քէմալ ու Արիֆ Հիքմէթ պէյերու, Բ. Դրան կոյս. Ամէտի դիւանատան քարտուղարներէն Զիհնի պէյի եւ Հայոց Պատրիարքարանի Քաղաքական ժողովին ատենապետ Եուսուֆեան Տիգրան էֆ.ի։ Ուլայի երկրորդ աստիճան՝ Կ. Պոլսոյ [illegible] երկրորդ ճիւղին նախագահ Ալի Րիզա էֆ.ի եւ ծխախոտի Ռէժիին քննիչներէն Ապտիւլզէքի պէյի։

—Երզնկայի [illegible] Տէֆթէրտարին պաշտօնեայ կարգուեցաւ Հէքքեարիի Տէֆթէրտարի պաշտօնեայ Ֆէհմի էֆ.։

—Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ վճռաբեկ ատեանին անդամներէն Հիւսնի պէյի եւ դատական նախարարութեան արձանագրութեանց ճիւղին տեսուչ Նէչէթ պէյի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Մէնթէշէի կառավարիչ Դալիպ փաշայի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ ելմտական նախարարութեան հին հաշիւներու հաշուակալ Պէհճէթ էֆ.ի եւ Խարբերդի նահանգին տէֆթէրտար Նիհատ պէյի։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Կայս. Իրատէ մը արտօնեց Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին կուսակալ Ապտին փաշան ընդունիլ եւ ի հարկին գործածել Ֆրանսայի կառավարութեան կողմէ տրուած երկրորդ կարգի Պատուոյ Լէգէոնի պատուանշանը։

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԻՉՆԵՐՈՒՆ նկատմամբ պատրաստուած կանոնագիր մը որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, կը պարտադրէ թէ նահանգներու, գաւառներու եւ գաւառակներու մէջ տուրքերու հաւաքիչները եւ տուրքերու հաւաքման գործին համար գիւղերու ու թաղերու մուխթարները տէֆթէրտարներու հաշուակալներուն եւ մալ-միւտիրներուն հրամանովը պիտի գործեն։ Այդ հրամանները պէտք է տիրող օրէնքներուն համապատասխան ըլլան։ Տէֆթէրտարները, հաշուակալները ու մալ միւտիրները եթէ տէրութեան հասոյթները որոշեալ ժամանակին գանձելու մասին իրենց պարտականութեանց մէջ թերանան, եւ կամ տէֆթէրտարները եթէ ելմտական նախարարութեան հրամանին պատրաստ գանձելիք դրամները որոշեալ ժամանակին գաւառներէն ու գաւառակներէն բերել չտան ու ելմտական գանձուն չղրկեն, անմիջապէս պաշտօնանկ պիտի ըլլան եւ անոնց տեղ ուրիշները պիտի անուանուին։ Այդ յապաղումը եթէ կառավարիչներուն եւ գայմագամներուն միջամտութենէն առաջ եկած է, պատճառ եղող կառավարիչները եւ գայմագամները պաշտօնանկ պիտի ըլլան։ Այդ յապաղումը եթէ կուսակալին հրամանովը կատարուած է, քննութիւն պիտի կատարուի, եւ եթէ մէջ բերուած պատճառը ընդունելի չնկատուի, հրամանը տուող կուսակալին նկատմամբ հարկ եղածը պիտի գործադրուի։

ՎԻՆՏԻՇԿՐԱՅԻ ԻՇԽԱՆԸ ԵՒ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ.— Աւստրիոյ կայսեր թոռը՝ Վինտիշկրայցի Էլիզապէթ իշխանուհին եւ ամուսինը՝ Օթթօն իշխանը, երէկ իրիկուան ժամ 10ին, Կ. Պոլիս ժամանեցին Պուքավինա շոգենաւակով։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն, կայս. թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշա Բէնկէր շոգենաւակով [illegible] բացերը գնաց ընդ առաջ իշխանին եւ իշխանուհիին. նաեւ Աւստրիոյ դեսպանը, խորհրդականը ու առաջին թարգմանը՝ դեսպանատան շոգենաւակով։ Պուքովինա, որուն կը հետեւէին երկու շոգենաւակները, ժամ 10ին մօտ Պոլսոյ նաւահանգիստը մտաւ եւ Թոփխանէի առջեւ խարսխեց։ Աւստրիոյ դեսպանը, խորհրդականը ու առաջին թարգմանը շոգենաւ մտնելով բարի գալուստ մաղթեցին. քիչ ետքը ժամանեց նաեւ կայս. թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշա, որ դեսպան Պառոն ֆոն Քալիչէի միջոցաւ իշխանին ու իշխանուհիին ներկայացաւ եւ Վեհ. Սուլթանին անունով բարի գալուստ մաղթեց անոնց։ Ժամը 10½ին իշխանը, իշխանուհին, դեսպանը, խորհրդականը ու առաջին թարգմանը Թոփխանէ ցամաք ելան եւ անկէ պալատական կառքերով Բերա Բէլէս գացին։ Առաջին կառքին մէջ կը գտնուէին իշխանը, իշխանուհին եւ Ահմէտ Ալի փաշա։ Պալատական երկու հեծեալ յիսնապետներ կը հետեւէին կառքին։ Քիչ վերջը Բերա Բէլէս ժամանեց պետական Խորհուրդին անդամ Թիւրխան փաշա, որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ բարեւները հաղորդեց իշխանին եւ իշխանուհիին։ Նոյնին Բարձրութեանց հիւրամեծար կարգուած է կայս. թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշա։

—Իշխանը եւ իշխանուհին անպաշտօն կերպով ուղեւորութիւն կը կատարեն։ Քանի մը օր պիտի մնան մայրաքաղաքս։ Բէնկէր շոգենաւակը եւ պալատական կառքեր հիւրերուն տրամադրութեանը տակ դրուած են։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռ երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԱՆՈՅՇ ՋՈՒՐ.—Բեղլէրպէյի հովիտէն բերուելիք ջուրերու համար Ճէնտէրէի մէջ մեծ ջրամբարին շինութիւնը աւարտած ըլլալով, ջուրը սկսած է հոսիլ կայս. պալատան շրջակայքը կառուցուած ջրամբարը։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպանը Բ. Դրան մատոյց Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր կողմէ Վեհ. Սուլթանին ուղղուած նամակ մը՝ ծանուցանող թէ Բիէր Ֆէրտինանտ արքիդուքսին կինը՝ Մարիա Քրիսթինա արքիդքսուհին մանչ զաւակ մը ունեցած է։

ՊԱՐՍԻՑ դեսպան իշխան Միրզա Րիզա խան, ինչպէս ծանուցուեցաւ, Մատրիտ պիտի երթայ՝ իր կառավարութեան կողմէ ներկայ գտնուելու Սպանիոյ թագաւորին թագադրութեան հանդէսներուն։ Այդ արտասովոր դեսպանութեան խորհրդական կարգուած է Կ. Պոլսոյ դեսպանատան առաջին թարգման Միրզա Յովհաննէս խան. իսկ քարտուղարութեան պաշտօնը պիտի վարէ Ծիտալի պարսկական ընդհանուր հիւպատոս Միրզա Ալի Էքպէր խան։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ վարչութիւնը, յանձնարարուած երկու նոր շոգենաւերէն զատ, որոնց նաեւ երկու փոքր շոգենաւեր շինել տալ՝ ասիական ու եւրոպական եզերքներուն միջեւ երթեւեկելու համար։ Ասոնց իւրաքանչիւրը պիտի ունենայ 97 ոտք երկայնութիւն եւ ժամը 10–10½ հանգոյց արագութիւն։ Կլասքոյի Ռիչի Կրէհէմ նաւագործարանին մէջ պիտի շինուին, վասն զի աւելի աժան եւ աւելի նպաստաւոր պայմաններով պիտի կատարէ շինութիւնը։ Շոգենաւերուն իւրաքանչիւրին գինն է հինգ հազար հարիւր յիսուն անգլիական ոսկի։

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ.—Անգլիոյ դեսպանը եւ Լէտի Օ՚Քօնոր, առջի օրը, սեղան մը տուին Ճիպրալթարի եպիսկոպոսին ի պատիւ։ Ներկայ էին նաեւ դեսպանատան պաշտօնեաները ու մատուռին երէցը։

—Ճիպրալթարի եպիսկոպոսը, կիրակի օրը, Մէմորիալ Չըրչ եկեղեցիին մէջ դրոշմի արարողութիւն կատարեց քսանըչորս տղոց վրայ, որոնց խրատներ տուաւ։

ՍԱՄՈՍԻ իշխան Մավրոճէնի պէյ, շրջաբերական մը ուղղելով, կղզիին ամէն կողմերը իր անուանումը հաղորդեր է՝ ծանուցանելով նաեւ թէ ամէն կերպով պիտի ջանայ, որպէս զի Սամոսի ժողովուրդը միշտ շարունակէ իր հաւատարմութիւնը՝ օսմ. կայս. կառավարութեան հանդէպ. նաեւ պիտի աշխատի պաշտպանելու կայս. կառավարութեան շահերը եւ պահպանելու հանրային բարեկարգութիւնը եւ թէ ատոնց համար պէտք ունի տեղական կառավարութեան եւ ժողովուրդին անկեղծ աջակցութեանը։

ԲԵՐԱՅԻ յունական աղջկանց վարժարանին վկայականներու բաշխումը կատարուեցաւ այս կիրակի՝ նախագահութեամբ Տ. Եռաքիմ Ս. Պատրիարքին։ Ներկայ էին նաեւ Ռուսիոյ ու Յունաստանի դեսպանները։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Պուլկարիոյ նախարարապետ Պ. Տանէվ, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ տեսակցելուն առթիւ, պուլկար կառավարութեան շնորհակալութիւնները յայտներ է՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ հիւպատոսական պայմանագրութիւն մը կնքուելուն համար. նաեւ բանակցութիւն կատարեր է առեւտրական պայմանագրութեան մը կնքմանը համար։

—Պ. Տանէվ, առջի օրը, Սոֆիա ժամանելու պահուն, սահմանագլուխին վրայ ընդունուեր է իր կուսակցութենէն երկու հարիւր հոգիի կողմէ՝ որոնք մասնաւոր կառախումբով մը գացած էին։

—Պուլկարիոյ բանակին մէջ լեռնային թնդանօթներու համար անծուխ վառօդի փորձեր կատարուեցան։ Ռուսական եւ Քէօլնի Բէօլն-Պոթվէյլ գործարաններուն վառօդները յարմար գտնուեցան։

—Պուլկար կառավարութիւնը, ինչպէս ծանուցուեցաւ, որոշեց որ ժողովուրդը զէնք չկրէ։ Այդ որոշման համաձայն, Սոֆիայի ոստիկանութիւնը փակեց եւ կնքեց զինավաճառի խանութ մը։ Պուլկարիոյ գաւառներուն մէջ ալ այդ տեսակ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ.—Սէրվէթ կ՚իմանայ թէ Մահմուտիէ, Ազիզիէ, Օսմանիէ, Օրխանիէ, Ֆեթհ-Պիւլէնտ, Մուգատտէմէի-խայր, Ավնուլլահ եւ Մուինի-Զաֆեր մարտանաւերը ոչ թէ Անսալտոյի նաւագործարաններուն, այլ Թէրսանէի մէջ պիտի նորոգուին, Անսալտո նաւագործարանին ճարտարապետներուն եւ վարպետներուն հսկողութեամբը։ Ծովային նախարարութիւնը տուած է այդ որոշումը, այն նկատումով թէ Անսալտո նաւագործարանին տրուելիք դրամին մէկ մասը Թէրսանէին պիտի մնայ։ Նոյն նաւագործարանը, կնքուած պայմանագրութեան համաձայն, պիտի վերակազմէ Թէրսանէի գործարանները։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ վերատեսչութիւնը Պ. Ժօղի յանձնեց երեք շոգենաւակներու շինութիւնը՝ մէկը 20 եւ երկուքը 15 մեթր երկայնութեամբ եւ ժամը 10–11 մղոն արագութեամբ։ Մաքսատան ճարտարապետ Պ. Տալմաս պիտի հսկէ շինութեան պայմաններուն վրայ։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնը քարանթինա սահմանեց Ալեքսանդրիոյ ժամանողներուն դէմ։

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Թանթայի ու Տէնէի մէջ, ուրբաթ օրը, ժանտախտէ մէկմէկ մահեր պատահեր են. շաբաթ օրն ալ Պէնհէի մէջ՝ մէկ մահ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Յունաց Պատրիարքը Ս. Գերեզմանի ոսկի խաչը տուաւ Կ. Պոլսոյ հելլենական դեսպանատան առաջին թարգմանին ու Տիկին Նատամի։

ԿԻՊՐՈՍԻ յունական եկեղեցիին Սինոդը հեռագրեր է Կ. Պոլսոյ Յունաց Պատրիարքին թէ կ՚ընդունի Կիպրոսի արքեպիսկոպոսը Կ. Պոլսոյ մէջ ընտրելու առաջարկութիւնը. նաեւ առաջարկեր է Թասթորիայի մետրապոլիտ Տ. Գերմանոս Գարավանկէլիսը եւ Ֆէների մայր եկեղեցիի քարոզիչ Տ. Գրիգորիոս Քոնսթանթինիտիսը ընտրելի ներկայացնել այդ պաշտօնին համար։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ. — Պետական Խորհուրդը նկատելով որ Թուրքիոյ մէջ երկրագործութիւնը զարգացնելու համար հարկ է նախ այդ արհեստը նոր պայմաններու համաձայն ընդհանրացնել, նոր գործիքներու գործածութեան ու ի հարկին անոնց նորոգութիւնը կատարելու եղանակը ցոյց տալ ժողովուրդին եւ լաւ տեսակէ հունտեր բաշխել երկրագործներուն, որոնց որ ձեռնհաս պաշտօնեաները միշտ քննեն երկրագործութեան վիճակը եւ տեղեկագրեն երկրագործական մասնագէտներու Խորհուրդին որ հարկ եղած միջոցները անմիջապէս ձեռք առնէ։ Մեծ-Եպարքոսը որուն մատուցուած է պետական Խորհուրդին որոշումը, հարկ եղածը հրամայեց ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ.—Եպարքոսական պաշտօնագիր մը, կայս. Իրատէի մը համաձայն, ծանոյց արտաքին գործոց եւ ելմտական նախարարներուն՝ վճարել ճամբու ծախքը կայս. պալատան քարտուղարներէն Ֆաիգ պէյի եւ կայս. Թիկնապահ Սպատուլլահ փաշայի որոնք Մատրիտ պիտի երթան, ներկայ գտնուելու Սպանիոյ թագաւորին թագադրութեանը։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՖԱՍ հեռագրական թելին շինութիւնը քիչ ատենէն պիտի սկսի։ Հարկ եղած թելերը եւ այլն պատրաստուած են։ Գերանները պիտի առնուին՝ թելին անցնելիք տեղերու կառավարական անտառներէն։

ԻԶՄԻՏԻ նաւահանգիստը ու քարափը շինելու համար Մէհմէտ Սալիհ էֆ.ի մատուցած ծրագիրը նկատողութեան առնուած է։ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը հարկ եղած պայմանագրութիւնը ու յանձնառութեան տետրը պատրաստած է եւ քանի մը օրէն պիտի մատուցանէ Բ. Դրան։

ՔՈԼԵՐԱ.—Եանպուլէն Մէտինէ գացող ուխտաւորներուն մէջ ապրիլ 3ին քոլէրայէ դէպք ու մահ չէ պատահեր։ Եանպուլի բնակիչներուն առողջապահական վիճակն ալ գոհացուցիչ է։ Թուրթինայի մաքրանոցին մէջ ապրիլ 6ին ու 7ին քոլէրայէ դէպք մը մահ չէ պատահած։

ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց նահանգներուն համար ոստիկանութեան ութ գոմիսէրներ եւ երեք հարիւր վաթսուն հեծեալ ու քսանըմէկ հետիոտն ոստիկաններ պաշտօնի կոչել։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Ապրիլ 1էն 8, Կ. Պոլսոյ ու շրջականներուն մէջ պատահած մահերու թիւն է 242, որոնց 1ը՝ կեղծմաշկէ, 1ը՝ կարմրախտէ, 5ը՝ թիֆոյէ, 10ը՝ շնչառական գործարաններու հիւանդութիւններէ եւ միւսները զանազան ախտերէ։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ երկաթուղիներու ընդհանուր տնօրէն տոքթ. Զանտէր ու տնօրէն Պ. Հիւկնէն, երէկ, հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնարանը երթալով տեսակցեցան նախարար Զիհնի փաշայի հետ։

ՍԸՎԱԶԷՆ կը գրեն թէ մսավաճառի խանութները եւ սպանդանոցները քաղաքին կեդրոնին մէջ գտնուելով հանրային առողջութեան կը վնասեն։ Կուսակալ Րէշիտ պէյ նկատողութեան առնելով այդ պարագան, որոշեր է մսավաճառի բոլոր խանութները վար առնել տալ, որպէս զի նոր ձեւով կառուցուին. նաեւ անասունները մորթելու համար ալ քաղաքէն դուրս Գըզըլ-Ըրմաք գետին վրայ սպանդանոց մը կառուցանել։ Գետին այն մասը որ քաղաքին մէջէն կ՚անցնի պիտի ծածկուի, վասն զի բոլոր աղտեղութիւնները հոն կը հոսին եւ զարշահոտութենէն կարգ մը տարափոխիկ հիւանդութիւններ կը ծագին։ Սըվազի մօտ Քէբէնէք անուն ջուրը խողովակներու միջոցաւ քաղաք պիտի տարուի։ Փողոցները պիտի սալայատակուին։ Ընդհանուր կոյուղի մը պիտի շինուի։

ԽԱՂԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆԸ.—Սապահ կ՚ըսէ թէ խաղամոլութեան համար գործադրուած խիստ արգելքին հետեւանքով, Բերաթալի ու Բանքօրախայի տէրերը որոշեր են փակել այդ հաստատութիւնները, եւ ապրուստի օրինաւոր ճամբայ մը գտնել։

ՌՈՒՇԱՔԷՆ կը գրեն թէ այս տարուան արմտիքները եւ աֆիոնը առատ պիտի ըլլան։

ԱՐՄՏԻՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.—Շաբաթ օրը Կ. Պոլսոյ արմտիքներու հրապարակին վրայ կակուղ ցորենի առեւտուր չկատարուեցաւ։ Մաս մը կարծր ցորեն միայն ծախուեցաւ 31½—32½ փարայի։ Երէկ Անատոլուէն 21,000 գիլէ ցորեն բերուեցաւ Կ. Պոլիս։ Գիները թոյլ են, վասն զի մէկ կողմէ մեծաքանակ ցորեն կը հասնի, մինչեւ բեռնաւորելու բաւական շոգենաւ չկայ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ մէջ անցեալ 1317 տարւոյն պատահած մահերու թիւն է 12,719։ Իսլամներէն մեռած են 4,222 այր ու 3729 կին, քրիստոնեաներէն 2,133 այր ու 1788 կին եւ հրեաներէն 448 այր ու 409 կին։ Ամիսներու հաշուով ալ 1317 մարտի մահերուն թիւն է 1122, ապրիլ՝ 1010, մայիս՝ 921, յունիս՝ 911, յուլիս՝ 1209, օգոստոս՝ 1025, սեպտեմբեր՝ 851, հոկտեմբեր՝ 961, նոյեմբեր՝ 1031, դեկտեմբեր՝ 1066, յունուար՝ 1433 եւ փետրուար՝ 1179։

ՇԱՔԱՐԻ գինը իջեր է եւրոպական հրապարակներուն վրայ։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն թէ տասներեք տարեկան տղայ մը, գիշեր մը ուշ տուն գացած ըլլալով, մեծ եղբայրը զայն յանդիմաներ է. տղան լրբօրէն պատասխանելով եղբայրը սկսեր է ծեծել զայն։ Տղան ինքզինքը անպատուուած սեպելով, իր քունին ատրճանակ մը սեղմեր ու վերջ տուեր է կեանքին։

ՄԷՍԱԺԸՐԻԻ Նիկէր շոգենաւը տակաւին խրած կը մնայ Վ՚աշայի մօտ։ Ժայռը պիտի կոտրուի՝ շոգենաւը ազատելու համար։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Խարաճճը փողոցին մէջ, երէկ իրիկուն, կառք մը կոխոտեց Իպրահիմ անուն մարդ մը. անիւները վրայէն անցան։ Իպրահիմ, ծանրապէս վիրաւորուած, հիւանդանոց տարուեցաւ։

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան եւ դէմքը կը տձեւցնէ։ Առանց լաւ ակռաներու, լաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան լաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան չի կայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չի կայ առողջութիւն, եւ առանց առողջութեան ինչ է կեանքը։— Ուրեմն խորհուրդ կուտանք ատամնազուրկ անձերու դիմել Տոքթ. Պասիի, միակ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել երերուն եւ անարմատ ակռաները, արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաները պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, եւ այլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ՚ապահովեն։

Ամէնէն փափուկ, ամէնէն ջղային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պասիի լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն՝ ետքը միայն պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը.Ե.) մինչեւ իրիկուն 5, Բերա, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

Ազգային Լուրեր

ՎԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿՑԷՆ

ՎԱՆ, 23 Մարտ

Տ. Սահակ Ծ. Վարդ. կը պատրաստուի քիչ օրէն էջմիածին մեկնիլ՝ եպիսկոպոսանալու համար, ուր հաւանաբար պիտի անցնէ Զատկական տօները։ Ինչպէս յայտնի է, Տ. Սահակ Վարդապետ վեղարաւորներու մամոնապաշտ տեսակներէն չըլլալով, բնականաբար պիտի նեղուէր դրամական ա՛յն պէտքերուն հանդէպ, որոնք անհրաժեշտ են ճամբու եւ էջմիածնի մէջ տեղի ունենալիք ծախքերու համար։ Ու ասոր ալ իբր դարման, քանի մը հաւատացեալներէ կազմուած մասնախումբ մը երեք օրէ ի վեր հանգանակութեան ձեռնարկած է, որ բաւականաչափ գումար մը ըլլալ կը խոստանայ։ Ըստ իս, քիչ մը մուրացկանական գոյն առնող հանգանակութեան այս ձեւը ո՛րքան անպատուաբեր է Վանի Առաջնորդարանին ու Լիմ Անապատի Տնօրէն-Խորհուրդին — որովհետեւ Տ. Սահակ վարդապետ իբր Վանի թեմական եպիսկոպոս չէ՛ որ ձեռնադրուելու կ՚երթայ — ա՛յնքան եւ աւելի պատիւ կը բերէ Սահակ Վարդապետին, անոր ոչ-դրամասէր եկեղեցականի գովելի յատկութիւնը ի յայտ բերելով։

⁂ Այս օրերս, հրապարակի վրայ քննադատութեան առատ նիւթ մատակարարած է Աղթամարի Կաթող. Տեղապահին այն ընթացքը, որով իր թեմի եկեղեցիներուն եւ 28 չէն վանքերուն մէջ կոնդակով մը բանադրեր եւ եկեղեցիին հաղորդակցութենէն զրկեր է Գաւաշու Նոր-Գիւղի Մէլիքեան մեծ ընտանիքը, որովհետեւ այդ տանէն Յարութիւն անուն անձը իր օրինաւոր կինը լքած եւ ուրիշներու հետ ապօրինի յարաբերութեանց մէջ է եղեր։ Տ. Արսէն Վ. Մարգարեանի այս խիստ ընթացքը ո՛րքան ալ գովելի ըլլայ, ուրիշներու օրինակ ըլլալու տեսակէտով, միւս կողմէ ալ անիրաւ կ՚երեւի, տան մը անառակ մէկ զաւկին պատճառով, ամբողջ գերդաստան մը բանադրած ըլլալուն համար, քանի որ այդ ընտանիքը գիւղին երեք չորրորդ մասը կը կազմէ ու Գաւաշու ամէնէն ազդեցիկ տունն է։ Կը հաւատանի թէ Տ. Արսէն վարդապետ այդ ընտանիքին դէմ ունեցած անձնական ատելութենէն դրդուած՝ այդ քայլն առեր է, որ ընտանիքի պետին կողմէ խնդիրը տեղւոյն Առաջնորդարանին բողոքուելով՝ տեղեկագրուած է Պատրիարքարան։ Կ՚ըսուի նաեւ թէ Առաջնորդարանը միջամտեր է Արսէն վարդապետին մօտ, այդ բանադրանքը ետ առնելու, բայց ցարդ չէ յաջողեր։ Նմանապէս Տ. Արսէն կոնդակով մը արգիլեր է Խ. Գասպարեան անուն անձը եւ իր զաւակները, Աղթամարի թեմի եկեղեցիներուն մէջ քարոզելէ, որոնք, իբրեւ ծպտեալ հաւատաւորներ, ժողովուրդը անուղղակի բողոքականութեան կը հրաւիրեն եղեր։ Եթէ այդպէս է, ինչո՛ւ հապա Տ. Արսէն վարդապետ ասկէ առաջ Պատրիարքարան գրած նամակով մը հերքեց այդ տեսակ կարծիքները, ինչ որ ես ալ գրեր էի Արեւելքին։ Հակասութեան մէջ չի՞ իյնար Տ. Արսէն։ Ինչ որ ալ ըլլայ, գովելի է այս ընթացքը։ Լաւ է ուշ քան երբեք։

⁂ Ամսոյս 10ին, Կտուց Անապատի մէջ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոս վարդապետ ձեռնադրեց Մոկացի տիրացու Օհաննէսը Արսէն վարդապետի յանձնարարականով։ Նոյն օրը, Հօրաւան գիւղին համար քահանայ ձեռնադրեց Վանեցի կուսակրօն Սրբանէս անուն անձը, որ Ս. Գրոց տեղեակ ալ է եղեր։ Դարձեալ նոյն օրը, Վանեցի Տ. Օհաննէսեան Մովսէսը սարկաւագ ձեռնադրուած է Վահրամ անունով։

Ալեքսանդրապոլէն գրած են. — «Տեղիս հայ-կաթօլիկների եկեղեցու դպրոցական մի կտոր հող, որին 1868 թ. մինչեւ 1896 թ. անխափան տիրած էր եկեղեցին եւ շրջապատել էր պարսպով ու շինութիւններով, նահանգական ատեանի մի սխալ կարգադրութեան շնորհիւ անցել էր քաղաքային վարչութեանը եւ առիթ էր դարձել երկարաժամանակեայ դատավարութեան։ Եկեղեցական վարչութիւնը վէճ էր սկսել վերադարձնելու իր արդար եւ օրինական իրաւունքը, որը երկար քննելուց յետոյ, վերջապէս մարտի 12-ին Երեւանի նահանգական դատարանում վճռվեց յօգուտ հայ-կաթօլիկների եկեղեցու, սենատի հրատարակած վաղեմութեան տիրապետութեան օրէնքի զօրութեամբ։ Հայ-կաթօլիկ ժողովուրդը լիապէս գոհ է օրէնքի եւ արդարադատութեան հետեւանքից եւ պատրաստւում է կառուցանել իր եկեղեցական-ծխական դպրոցները եւ իր ամբողջ ոյժով օգնել քաղաքիս ընդհանուր կրթական վիճակին։ Այդ բարի գործին նախաձեռնող եւ նպաստող է հայր Պօղոս Վ. Նահապետեանը, որի նիւթական զոհաբերութիւնը եւ ջանադիր եռանդը, հիմնելու եւ պահպանելու դպրոցական հաստատութիւնները, արդէն երախտագիտութեան արժանի են։ Կամենալով օգնող լինել այդ բարի գործին, նպաստել դպրոցների հիմնաւորութեանը, եղբայրներ Պետրոս եւ Պօղոս Բէբուրեանները իրանց հօր յիշատակին նուիրեցին եկեղեցուն մէկ հազար րուբլի, դպրոցների շէնքը առաջացնելու համար։ Հայ-կաթօլիկ ժողովուրդը մեծայոյս է, որ այդ բարի գործին կը նպաստեն եւ ուրիշ շատերը, որոնց թանգ է կրթութեան գործը, եւ որին կարօտ է Ալեքսանդրապոլի փոքրաթիւ հայ-կաթօլիկ ժողովուրդը։»

—Ամասիոյ Առաջնորդ Տ. Սրբատակէս Ծ. Վ. Վանքեան, առջի օր, Սամսոնէ մեկներ է դէպի Պաթում։

—Ս. Պատրիարքը նամակ մը ուղղելով Թէքիրտաղի եկեղեցիին քարոզչին, յանձնարարած է որ Թաղ. Խորհուրդի հրաժարած անդամները յորդորէ, որպէս զի վերադառնան իրենց պաշտօնը, տօնական օրերու առթիւ, եւ անոնց հրաժարման պատճառները տեղեկագրէ իրեն։

—Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է Իւլայի առաջին աստիճանը շնորհել Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի՝ անդամ Վճռաբեկ Ատեանին եւ ատենապետ Քաղաքական Ժողովոյ։ Եուսուֆեան էֆէնտի այնքան ծանօթ եւ յարգուած անձնաւորութիւն մըն է, որքան իր դատաւորական պաշտօնովը, նոյնքան ալ Պատրիարքարանի ժողովներուն մէջ վաղուց հետէ իր ունեցած կարեւոր մասնակցութիւնովը, որ ներկայ բարեդէպ առթիւ իր գնահատիքը ընելու պէտք չի կայ։ Կը շնորհաւորենք զինքը Կայսերական այս բարձր գնահատման արժանացած ըլլալուն համար։

—Էլմաս էֆ. Զալեանի առողջական վիճակին մէջ բաւական բարւոքում մը առաջ եկած է մէկ քանի օրուընէ ի վեր։ Ուրբաթ օր կատարուած խորհրդակցութեան մը համաձայն, բժիշկները ըսած էին թէ տագնապը եթէ չկրկնուի 24 ժամուան մէջ, յուսատու նշան մըն է։ Այդ տագնապը կրկնուած չէ, թէեւ հիւանդութիւնն ալ բոլորովին զերծ չէ վտանգէ։

—Մայրաքաղաքիս իտալացի վաճառականներէն Պ. Ֆապրինի 130 ոսկի գներ է Արմենակ էֆ. Գօլանճեանի երկու գեղեցիկ փորագրութիւնները, որոնցմէ մէկը կը ներկայացնէ ծովու վրայ կատաղի ալիքներէ բռնուած մեծ նաւ մը, իսկ միւսը Վիքթօր Հիւկոյի պատկերը։ Գօլանճեան էֆ. կայս. Գեղարուեստից վարժարանին մէջ ուսած է իր արուեստը։

—Ծանօթ հայ երաժիշտ Կարամուրզա մարտ 27ին յանկարծամահ եղեր է Թիֆլիսի մէջ։ Հայ եւ հայ-հռոմէական կղերին միջեւ խնդիր ծագած է անոր թաղման մասին։

—Ասկէ առաջ, Ռուսիոյ կրթական նախարարութեան ներկայացուցիչը գրաւած էր Թիֆլիսի Հայոց եկեղեցիին պատկանող 52,000 ոսկի արժէքով կալուածները, իբրեւ դպրոցական կալուած։ Թիֆլիսի Հայոց առաջնորդութեան բողոքին վրայ, Ռուսիոյ վարիչ Ծերակոյտը, իբրեւ Վճռաբեկ Ատեան վճռած է որ այդ կալուածները վերադարձուին Հայոց եկեղեցիին։

—Հայ-հռոմէականաց Պատրիարքը Տ. Պօղոս Ս. Էմմանուէլեան, երէկ, տեսակցութիւն մը ունեցաւ դատական նախարարին եւ կրօնական գործոց տեսուչին հետ։

—Պրուսայի Հայ-Հռոմէականաց Առաջնորդ Տ. Կղեմէս եպիսկոպոս մայրաքաղաքս հասած է։ Էնկիւրիի Առաջնորդն ալ պտոյտի համար Պոլիս եկած է եւ Զատիկէն յետոյ պիտի դառնայ իր պաշտօնատեղին։

—Վախճանեալ Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի տեղ, Վենետիկի Մխիթարեանց աթոռակալ կարգուեր է Ռափայէլեան վարժարանի տնօրէն Հ. Մինաս Նուրիխան։

ԱԶԴ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Գեր. Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան հանդերձեալ է Ս. պատարագ մատուցանել Աւագ հինգշաբթի ցերեկ եւ երեկոյին ալ Ոտնլուայի արարողութիւնը պիտի կատարէ՝ ի հոգեւոր մխիթարութիւն բարեպաշտ ուխտաւորաց։

Ծանօթ. — Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ի ժամ 4, Ոտնլուայի՝ 9։

815 1—2

Ղալաթիա, 8 Ապրիլ 1902

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բիւթանիոյ Առաջն. Տեղապահ Տ. Մկրտիչ վարդապետ Աղաւնունի, գրութեամբ մը ծանուցած է հոգաբարձութեանս թէ քանի մը բարեսէր տիկիններու նախաձեռնութեամբ տեղւոյն կիներէն ու օրիորդներէն ի նպաստ Հիւանդանոցիս մասնաւոր հանգանակութիւն մը կատարուած է ըստ կցագրեալ ցուցակի եւ գոյացեալ արդիւնքը 648 ղրուշ ուղարկուած է Հոգաբարձութեանս։ Զայս ծանուցանելով՝ Հոգաբարձութիւնս իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ յիշեալ բարեսէր տիկնանց, որոնք խանդավառութեամբ ձեռնարկած են այս հանգանակութեան գործին, ինչպէս նաեւ նուիրատու Տիկնանց եւ Օրիորդներուն՝ որոնք իրենց նուէրներովը յօժարակամ փութացած են օգնել բազմակարօտ հաստատութեանս. Ահաւասիկ նուիրատուներուն ցուցակը.

Տիկին Մարիամ Մ. Գույումճեան 60 ղրուշ, Օր. Տիրուհի Գույումճեան 45, Օր. Սրբուհի Իջէճօքեան 45, բարեսէր Տիկին մը 40, Տիկին Զարուհի Բէլլէճեան 30, 25ական՝ Գոհարիկ Սալլապաշեան, Մանիկ Սալլապաշեան, Սօֆիկ Սալլապաշեան, 20ական Օր. Մարիցա Սալլապաշեան, Օր. Հռիփսիմէ Սալլապաշեան, Օր. Թագուհի Բէլլէճեան 20, Օր. Զարուհի Ալեքսանեան, Տիկ. Մ. Հռիփսիմէ Գարաղաշեան, Տիկ. Զարուհի Սիմիթեան, Տիկ. Մանիշակ Չիւրիւքճեան, Տիկ. Ուլիմպիա Ավշարեան, Տիկ. Բարլօրիկ Պաքրճեան, 10ական Տիկ. Շահանիկ Եաղուպեան, Տիկ. Նէվրիկ Եավշանեան, Տիկ. Նուրիցա Ալեքսանեան, Տիկ. Մարիամ Տէօքմէճեան, Տիկ. Զարուհի Գարաօղլանեան, Տիկ. Մարիցա Պօյաճեան, Տիկ. Արմաւենի Սանտըքեան, բարեսէր մին, Օր. Նուէրա Պօյաճեան, 5ական՝ Օր. Գոհար Սարըեան, Օր. Թէռ՚Զարիկ Բաթրաթեան, Օր. Եփրաքսիէ Բիւլպիւլեան, Օր. Շահանիկ Ժամկոչեան, Տիկ. Փեփրոն Չըպըրկանեան, Տիկ. Գոհարիկ Չըպըրկանեան, Տիկ. Բալանթի Չիլկանեան, Տիկ. Մարիկ Տիգրանեան, Տիկ. Հիւմիւ Ալեքսանեան, Տիկ. Պայծառիկ Ուշաքլեան, Տիկ. Հռիփսիմէ Խորոզեան, Տիկ. Նուարդ Մ. Անդրանիկեան, Տիկին Լուսիա Կէօզլիւմեան 3, 2ական՝ Տիկ. Սալոմէ Կէօզլիւմեան, Տիկ. Մարիկ Տ. Ղազարեան, Տիկ. Գոհար Ժամկոչեան, Տիկ. Թագուհի Կէօզլիւմեան, Տիկ. Թագուհի Մարգարեան 1, Տիկ. Երմոնէ Գորգիլեան 1, բարեսէր մին 5։ Գումար 648 ղրուշ։

(Հոգաբարձութիւն)

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ԱԹԷՆՔ, 21 ապրիլ.— Երեսփոխանական ընտրութեանց հրամանագիրը այսօր հրատարակուեցաւ։ Երեսփոխանական հիմակուան ժողովը պիտի չգումարուի եւ պիտի լուծուի։

ՔՐԻՍԹԻԱՆԻԱ.— Նոր նախարարութիւնը կազմուեցաւ։ Պ. Պլէհր ստանձնեց նախարարապետութիւնը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.—Մանակուայի մէջ (Նիքարակուա) արկածի մը հետեւանքով զօրանոց մը փլաւ։ Հարիւրէն երկու հարիւր հոգի զոհ գացին։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ.—Կը հերքուին այն լուրերը թէ խնամակալութիւն մը պիտի հաստատուի։

ԻՍՄԱԻԼԻԱ.—Ապրիլ 10էն 20 Սիւէզի ջրանցքէն 109 նաւեր անցան եւ 2,960,000 ֆր հասոյթ գոյացաւ։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԼԱ ՀԷ, 21 ապրիլ.— Հոլանտայի թագուհին վիճակը գոհացուցիչ է։ Հիւանդութիւնը իր սովորական ընթացքին մէջ է։

ԼՈՆՏՈՆ.— Չինչինաթիէն կը հեռագրեն թէ Սիթի օվ Բիցպուրկ շոգենաւը այրեր է։ Վաթսունըվեց հոգի զոհ գացեր են։

ԲԷՇԹԱ.— Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ ատենապետ Ապոնիի կոմսը եւ նախարարապետ Պ. ֆոն Զէլ դրուատիքը ըրին առեւտրական նախարար վախճանեալ Հորանսքի կոմսին։ Ժողովին նիստը դադրեցաւ իբրեւ սուգի նշան։

ԼՈՆՏՈՆ.— Պուէնոս-Այրէսէն կը հեռագրեն թէ ժամանակէ մը ի վեր նոր դէպքեր պատահեր են։ Ազդու միջոցներ ձեռք առնուած են։

—Ալիւրի գինը իւրաքանչիւր քիլոյին վրայ նորէն կէս շիլին բարձրացաւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Քանի մը օրէն պիտի ստորագրուի անուանումը Պ. Ռօքհիլի իբրեւ ամերիկեան դեսպան Բէքինի, Պ. Քօնկըրի տեղ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան շրջանակներուն մէջ կը յայտարարուի թէ յուսալի է որ խաղաղութիւնը մօտերս վերահաստատուի Հարաւային Ափրիկէի մէջ։

—Բրէթորիայէն հասած հեռագիրներու նայելով, Պոէրները սկզբունքով կ՚ընդունին Անգլիոյ առաջարկած պայմանները։ Սակայն եւ այնպէս Անգլիացիները ո եւ է զինադուլ չպիտի ընդունին, մինչեւ որ Պոէրները վերջնապէս չընդունին առաջարկուած պայմանները։

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

Օ ԹԱԼՕՆ Տ՚ՕՐ
ԲԱՐԻԶԵԱՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԳԱՐԼՕ ԱՃՆԱՄԵԱՆ
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
Նաեւ կաղերու համար պատրաստուած
Կալաթա, Վոյվոտա փողոց, թիւ 103

ԺԱՄԱՆՑԻ ԲԱԺԻՆԸ

Քընթըքիէն (Ամերիկա) հարուստ վաճառական մը վերջերս կը մեռնէր, իր բոլոր հարստութիւնը ձգելով իր ծննդավայրին, պայմանաւ որ ամէն տարի 3000 ֆրանքի գումարով մը օժիտ տայ հինգ ամերիկացի աղջիկներու՝ որոնք բախտը ունենան կարմիր մազեր ունենալու։ Այս տարօրինակ նուէրին առթիւ կը պատմուի թէ կտակարարը, որ 70 տարեկան հասակին մէջ ամուրի մեռած է, ժամանակին ոսկեգոյն մազեր ունեցող օրիորդի մը ձեռքը խնդրած էր։ Այս վերջինը իր առաջարկներուն անզգայ մնալով՝ յայտնած էր թէ ինքն ալ կը փափաքի կարմիր մազերով մէկու մը հետ ամուսնանալ։ Ամերիկացին թէեւ վշտացած՝ բայց ոխ պահած չըլլալով շիկահերներուն դէմ, որոշեց ամուրի մնալ եւ ցուցնելու համար թէ շիկահեր օրիորդներուն համար միեւնոյն սէրը կը տածէ, այս տարեկան մրցանակը հաստատեց, որուն միջոցաւ չքաւոր եւ պարկեշտ օրիորդներ կրնան ամուսնանալ։

⁂

Երկու երիտասարդ Ամերիկուհիներ, օրիորդ Տէլլա Հօրէյթ եւ օրիորդ Էվլին Մահոնէ, որոնք երկուքն ալ Մ. Նահանգաց հարուստ ընտանիքներու կը պատկանէին, Վիքսմանէն գացած էին, հոն անցընելու համար ձմեռը։ Երկու օրիորդները շատ կը շփէին եւ միշտ պտոյտներ կը կատարէին. երկուքն ալ սիրահարուեցան երիտասարդ Հնդիկի մը՝ որ իրենց նախասիրած առաջնորդն էր։ Վերջերս երկուքին մէջ կռիւ մը ծագեցաւ։ Օր. Հօրէյթ մարտակոչեց իր մրցակցուհին, եւ այս տեսակցութենէն յետոյ, մենամարտի մը որոշում տրուեցաւ։ Ընտրուած զէնքը հրացան էր, բայց, վկաները, ճարտարութեամբ, իրական հրացաններու տեղ, ճնշուած օդով նետուող եւ միեւնոյն մեծութեամբ հրացաններ դրին։ Նախ օրիորդ Հօրէյթ հրացանը քաշեց։ Զգալով գնդակին իր կուրծքին զարնուիլը, օրիորդ Մահոնէ վար ինկաւ, բայց տեսնելէ յետոյ որ գնդակը իր հագուստին խոկ չէր թափանցած, սթափեցաւ իր յուզումէն եւ հաւանեցաւ իր հակառակորդին հետ հաշտուիլ։ Հրացանը քաշող օրիորդն ալ կը կարծէր մահացու կերպով վիրաւորած ըլլալ զայն։ Գալով երիտասարդ Հնդիկին, շատ ալ խնդաց այս կռիւը, որուն մէջ յաղթողին մրցանակը պիտի ըլլար ինքը։ Բայց ինքն ալ կը սիրէ աղջիկ մը՝ որ ո՛չ օրիորդ Տէլլա Հօրէյթն է եւ ո՛չ օրիորդ Մահոնէն։

ԿՆՈՋ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ շատ մը լաւ արդիւնքներ տուաւ, որոնց ամէնէն վտանգաւորն ու մնայունն է ջղային հիւանդութիւնը։ Այսօր ամէն մարդ՝ տարբեր ձեւերու տակ՝ ենթակայ է ջղային հիւանդութեանց ո եւ է տեսակին. փափկակազմ կիներ մանաւանդ՝ բնաւ զերծ չեն անկէ։ Դիւրագրգռութիւն, անքնութիւն, կէս գլխու ցաւ, սրտի փախփախում, մարելիք, քնաշրջիկութիւն, իսթերի, սփազմ եւն. եւն. արդիւնք են ջղային հիւանդութեանց, զորս հիմնապէս եւ ապահով կերպով կը բուժէ ՎԱԼԷՐԵԱՆԱԹ ՏԸ ՓԻԷՌԼՕ անուն դեղը, որ կը ծախուի ամէն տեղ։

ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԱՅՐԵՐՈՒ, ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ՔՕԹՄՕՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Պոլիս, Միսըր-Չարշըսիին մօտ, Քէթէնճիլէր փողոց, Սապունճը խան թիւ 7
Մասնաճիւղ Քէնճանճըլար փողոց Րիզա փաշա խանի դիմաց թիւ 7 11–20

Տր ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ Երես
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

ԻԼԱՆ
Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթինտէն

Պէշ միլիմէթրօլըգ թիմուր թէլ 64000 քիլօկրամ, տէօրթ միլիմէթրօլըգ թիմուր թէլ 60000 քիլօկրամ, իքի միլիմէթրօ պուչուգ սիլիսիօ թէլի 3000 քիլօկրամ, թիմուրլը պէօյիւք մօտէլ իզօլաթէօր 3000 ատէտ, թիմուրլը պէօյիւք մօտէլ իզօլաթէօր 2000 ատէտ, թիմուրլը օրթա մօտէլ իզօլաթէօր 15000 ատէտ, պագըր քէտրը 5000 քիլօկրամ, նիշատըր 10 պին քիլօկրամ, կէօզթաշը 2000 քիլօկրամ, Լաքլանշա չինքի 15000 ատէտ, թէքէսի վիտալը Լանգլանշա քէօմիւրի 15000 ատէտ, Լաքլանշա գատէհի 4000 ատէտ, Տանիէլ չինքի 5000 ատէտ, Տանիէլ վազօպուրիսի 5000 ատէտ, Տանիէլ գատէհի 2 պին ատէտ։ 1318 սէնէսի մայըս վէ պազը խուսուսի լազըմէսի իչուն միւպայեա օլունաճագ օլան պալատէ միւֆրէտաթ վէ նէվիլէրի պէյան օլունան 15 գալէմ էշյայի Թէլէկրաֆը պու քէրրէ մէվգըի միւնագասայա վազ օլունմուշ էշյայի մէզքիւրէնին իթասընա թալիփ օլանլարըն նիւմունէ վէ շէրայիթնի կէօրմէք վէ տահա զիեատէ թաֆսիլաթ ալմագ իսթէ 100տէ 10 հիսապը իլէ տէբօզիթօ աքչէսինի վէ եախօտ Տէրաատէթ Թիճարէթ օտասը իլէ մուգավէլաթ մահարրէրլիկինտէն մուսատտագ քէֆալէթը գավիէլէրինի համիլէն ճումատա մատտա պէհէր կիւն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա Նէզարէթի Մէճլիսը Իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 8 Նիսան սէնէ 318 816

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Հիւանդութենէ ապաքինողներու, տկար կազմ ունեցողներու, արեան ապականութեան և մորթի հիւանդութեան ենթարկուողներուն ու կուրծքի տկարութենէ տառապողներու՝ ձկան իւղ կը յանձնարարեն. սակայն՝ ձկան իւղին անախորժ հոտն ու զզուելի համը կը գանեցնեն զայն գործածողները, որոնք կամ դար ջանքով կը խմեն և կամ կը ստիպուին բնաւ չի խմել։ Ֆրանսայի բժշկական կաճառէն տօքթէօռ ԲՈՒՐԹՈԼ, նոր ձկան իւղ մը պատրաստած է ԲՈՒՐԹՈԼԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ անուամբ, որ հասարակ ձկան իւղերու զզուեցուցիչ համէն ու հոտէն զերծ է բոլորովին. խիստ անուշ համ ունի և անանուխի, եղեւինի ու մանիշակի հոտը կը զգացնէ, ինչ որ բացառիկ դիւրութիւն մըն է գործածելու։ Ո՛չ խմուելու տեն, ո՛չ ալ անկէ ետք բնաւ զզուանք չի զգար խմողը։ Բժիշկները միաձայնութեամբ կը յանձնարարեն ԲՈՒՐԹՈԼԻ ԱՆՈՒՇԱՀԱՄ ՁԿԱՆ ԻՒՂԸ որ միեւնոյն ժամանակ ազդեցիկ և փորձուած դարմանն է դժուարաշնչութեան, կուրծքի խլուածքներու, հարբուխի, կուրծքի տկարութեան և մինչեւ իսկ կրնայ առաջքն առնել Թոքախտին։ Ամէն ճաշէ առաջ մէկմէկ դգալ առնել պէտք է։

Կը ծախուի Պաղճէ գաբու Քիւչիւքեան դեղարանը։ Սուլթան Համամ Սէզիքի Լինտօ և Պօնտիցիանոսի դեղի մթերանոցներու և ամէն մեծ դեղարաններու մէջ։

796 24—52

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՈՍՖՈՐ կը պարունակեն ու մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆոսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և ան անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆոսֆորը, տեւական տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կտրին ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտներէն Պիլեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կու տայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ Ovo-Lécithine Billon առնեն։ Օ վօ լէսիթին Պիլեօ՛ն որ ամենէն ազդու դեղն է ջղագարութեան, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

Ամիսը երկու անգամ կը բանին Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4341
Լուքանիա	12950	Վէրիա	3229
Քամբանիա	12950	Բավիա	2945
Ուլթոնիա	8845	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիբրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալէբբօ	2[illegible]81
Օրանիա	7269	Շէրպուրկ	1614

Դիմել առ ԺՕԼԻ և ՍԻԿԸՐ Joly et Seagor

Մէյմանէթլի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Գարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՕՐԻ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ

SANTAL MIDY

ՍԱՆԴՕԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս. կը ջնջէ կօբահիան, կիւպեպը, նէրարկումները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յոյժ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ, միզանցքաբորբոքման, երիկամախտութեան, առանց մէջքացաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անզօր և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։

Ամէն քարտիլ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։

Ամէն դեղարաններ

A.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնեալ 1857ին Արքայական հրովարտակով, կեդրոնատեղի Ընկ. Բէշթա

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Վճարեալ գումարներ	Երաշխաւորութեան գումարներ	Ապահովեալ գումարներ
332 միլ. ֆրանք	114 միլ. ֆրանք	461,035,390 ֆրանք

Սոյն Ընկերութիւնը կեանքի վրայ կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով և անմրցելի գիներով։ Ապահովագրութիւն մահուան պարագային, շահաբաժինի մասնակցութեամբ և երաշխաւորուած տոկոսի սակերով։ Ապահովագրութիւն օժիտներու և կենսաթոշակներու համար։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան գրասենեակը Բերա Թիւնէլի հրապարակը։ Ընկերութեան մասին դիմել Օսմ. Կայս. Պանքայի

747 42—52 Տնօրէն Արեւելքի համար Լ. ՔՕՆՏԻ

VIN DE BUGEAUD

TONI-NUTRITIF au QUINQUINA et au CACAO

ՊԻՒԺՕՅԻ ԳԻՆԻ

ԿՈՐՈՎԻՉ, ՍՆՆԴԱՐԱՐ, ՇԻՆՈՒԱԾ ՔԻՆՔԻՆԱՅՈՎ ԵՒ ԳԱԳԱՈՅՈՎ

Կորովիչ դեղերու լաւագոյնը։ Կը վերանորոգէ արիւնը, ուժերը, կը վերադարձնէ մարսողութիւնը, կը գրգռէ ախորժակը, կը կազդուրէ ստամոքսային գործարանները, մէկ խօսքով կը յարմարի բոլոր տկար ու յոգնած մարդոց։

ՊԻՒԺՕՅԻ ԳԻՆԻՆ կը գտնուի բոլոր առաջնակարգ դեղարաններու մէջ։

ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ. — P. LEBEAULT & Cie

5, Rue Bourg-l'Abbé, PARIS

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

Դրամագլուխ, պահեստ եւ երաշխաւորութեան գումար Ֆր. 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր.։ Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլխով, տղոց օժտի դրամագլուխ այլեւայլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով։ Ինչպէս մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրը անվիճելի կը դառնայ, այսինքն Ընկերութիւնը ո՛ և է առարկութիւն չըներ ապահովագրեալին անձնապատմութեան, մահուան պատճառի, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ առանց իմաց տրուելու ալ կատարուի. նմանապէս ո՛ և է սակի յաւելում չի պահանջեր։ Ապահովագիրները վեց ամիս յետոյ կրկին կը նորոգուին։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆ.։

Վճարուած Ապահովագին 1,433,965 ֆրանք։

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, շոգենաւերու մարմին աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին։

1896ի շահաբաժինն է հարիւրին 18 ուկէս. 1897ինը՝ հարիւրին 18 1898ինը՝ հարիւրին 18 և 1899ինը՝ հարիւրին 16։

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ, Սոֆիա։

Գործակալ ընդհանուր Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։

Ղալաթիա, Մերքէզեան փողոց, Ճէնիտ խան թիւ 4։

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին։

ԱԶԴՈՒ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ՄԸ

Մաքրողականի մը եթէ պէտք ունիք և կը փափաքիք առանց նեղուելու խմել անմիջական ազդեցութեամբ, թողէք Ճանօսի նման զզուեցուցիչ ջուրերն ու դեղերը, որոց մեծագոյն մասը կեղծ են ու փութացէք գնել։

VILLACABRAS

աշխարհահռչակ մաքրողականն, որ բնական աղբիւրներէն Բաղչէօնեան գրութեամբ զտուած յստակ ջուր մըն է և շատ դիւրաւ կը խմուի։ Ազդեցութիւն անմիջական։ ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՍ ուրիշ մաքրողական ջուրերու նման ոչ խիթ և ոչ անհանգստութիւն կը պատճառէ։ Առտուն անօթի, ջուրի գաւաթ մը ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՍ՝ տասը վայրկեան ընդմիջումով երկու անգամէն կէս առ կէս խմել, բաւական է կատարելապէս մաքրուելու։ Պնդութիւն, գլխուցաւ և ստամոքսի խանգարում ունեցողներ, մանաւանդ նստողական կեանք վարող անձինք, եթէ ամէն առտու թէյի կամ ջուրի գաւաթ մը Վիլլաքապրաս խմեն, կ'ազատին պնդութենէ և անոր հետեւանք հիւանդութիւններէ։

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու ու դեղավաճառանոցներու մէջ։

504

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա Քարափին վրայ (հին տեղը Մախասան)

Երաշխաւորութեան գումար	121,765,333 Ֆր.
1898ի հասոյթք	34,775,462 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	164,172,000 »

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՈՐ ՐԷԹՊԷՆ 524

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տոք Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

Սանիի զարեչրատան վրայի յարկը, նիւս Զըպրուճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, ոսկէ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականին, դէմքի ձեւաւորութիւն բուն տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամ հանութիւն։

Ց. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Տանօք — Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ !!.

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 ղրշ.էն մինչեւ 100 ղրշ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ. Դրամատունը առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և շահուած պարգեւները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կու տայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը կը տրուի մեր կողմէ ստորագրուած և դրոշմուած. Աւելի զատ արժեթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի, և գնողը նոյն առտենէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, շահածը ամբողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անգամ այս դիւրութեամբ կրնայ արժեթուղթի տէր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 ղրշ ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով և ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, և եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յառաջիկային արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահու աղբիւր մըն է։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	10[illegible]9	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	186
Ալէրթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Օնճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարղէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասսանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Որէսթօ	1[illegible]00
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրլօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտաճօ	5540	Օհիօ	4160	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1571	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրբիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրատօ	1841	Քլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլպինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Ձիքաւօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4532	Լէանտրօ	2272	Րինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիտօնօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Իպրօ շոգենաւը, Նաւապետ Ուօտ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։

Հօրաշիօ շոգենաւը, Նաւապետ Քրէֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։

Մուրիլլօ շոգենաւը. Նաւապետ Հօլքաչլ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս կը սպասուի ամսոյս 29ին։

Թօլիօ շոգենաւը, Նաւապետ Ծօնս, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորուի ի Հըլ։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼ ԷՆՏ ՐԻՋՕ

Թիւ 23—24 Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք

Գշ.	9/22	Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Գշ.	10/23	Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամ 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բոր-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիոս)։
Եշ.	11/24	Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
Եշ.	11/24	Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր.	12/25	Օտէսա ժամը 1ին յետ միջօրէի։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Ապրիլ 22ին Անատոլի, Մարսիլիայէն,

» 28ին Սիւռեասի, Անվերսէն։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Ապրիլ 23ին Անատոլի, Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում։

» 29ին Սիւռեասի, ուղ. Մարսիլիա։

Տոմսակ ուղղակի Բարիզի համար։

Առաջին կարգ 245 ֆրանք. Բ. կարգ 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թոփ Հանէ Ֆնտքլըի վրայ 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիրճինիան	10500	Յլավիա	3500
Արմէնեան	10500	Լէմբշիրն	3500
Քէլտրիան	10500	Արլէժըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճորճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պոստոնիան	8000	Ալգաշիրն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3[illegible]00	Սինզօ	900
Վավօնիան	3700	Օրօրոօ	800
Ֆլամինեան	3700	Ասպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հաշիւները դրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ

Ղալաթիա, քարափին վրայ մաքսատան հին տեղը

600

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

— 1ե —

ՆԱՄԱԿԱՆԻ ԱՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՍ

ՆԱՄԱԿ Բ.

Գօրպիէ կը պատմէ, իր օրագրութեան մէջ, թէ 1726ի սեպտեմբերին, ձերբակալուեցաւ Պըրթանեի մէջ ապաստանող նշանաւոր հուզկահար մը, որ աւելի քան երեսուն մարդ սպաննած էր կամ անոնց սպանումին պատճառ եղած։ «Բանտարկուելէն անմիջապէս յետոյ խոստովանած էր ամէն բան, կ'աւելցնէ քրօնիկագիրը. իր ոճրագործ ըլլալուն կը սպասէր, ու միայն խօսելու ազատութիւն կը վայելէր։ Իր խօսքին նայելով, միշտ կը զգար ա՛յն պարագային վրայ թէ, իր մահուանէն երկու օր յետոյ, ո՛չ ևս պիտի խօսուէր իր վրայ, մինչդեռ միշտ պիտի խօսուէր Գարթուշի վրայ, որ սակայն ողորմելի գող մըն էր լոկ։»

Սեգերուս, Վիթթըմպէրգի համալսարանին ուսուցիչներէն մէկը, իր կենդանագիրը փորագրել տուած էր խաչելութեան մը վերեւ՝ սա մակագրութեամբ. «Ո՛վ Տէր Յիսուս, կը սիրե՞ս զիս»։ Յիսուս կը պատասխանէր. «Այո՛, ո՛վ յոյժ մեծանուն, յոյժ գերազանց, յոյժ ներհուն տէր Սեգերուս, դափնիով պսակաւորուած պուէտ, յոյժ արժանընտիր կաճառապետ Վիթթըմպէրգի համալսարանին, այո՛, կը սիրե՛մ զքեզ»։

Ու եթէ ենթագաւառապետները, աղաները, մայրապետները ու համալսարանականները չեն բաւեր զմեզ համոզելու, աւելի բարձրէն փոխ առնուած օրինակներ մէջ բերելու խոշոր համարձակութիւնը պիտի ունենամ։

Երբ Մ. Լէօն Ֆօշէ Ֆրանսայի ներքին գործերուն նախարար էր, 1849ին, ու երբ թէ՛ բեմին վրայ և թէ իր պաշտօնատան մէջ ցոյց կու տար ա՛յն նշանակելի կորովը՝ որ հանրածանօթ է, համակրելի երեսփոխան մը անոր ուղղեց սա մեծարական խօսքը. «Դո՛ւք էք Ֆրանսայի ներքին գործերուն առաջին նախարարը՝ Գազիմիր Բէրիէէն (*) ի վեր։ — Ստոյգ է պատասխանեց մարդը, որ վշտացած չէր այս խնկարկումէն, միայն թէ, Գազիմիր Բէրիէ վարիչ չէր, իսկ ես՝ եմ։»

Այս պատասխանն իմ միտքս կը բերէ զայն՝ զոր Մ. Ֆլուրէնս (1) տուաւ այն պաշտօնակցին, որ կ'ըսէր անոր թէ իր ակադեմական ճառերը կը յիշեցնէին Ֆօնթընէլները (2)։ «Այո՛», պատասխանեց Մ. Ֆլուրէնս, բայց իմիններս աւելի խորաթափանց են։»

Կարդինալ Լա Ռոշֆուգօ (3) յիշարժան ողորմութիւններ կ'ընէր առանց ցուցամոլութեան։ Աւելի քան 40,000 Ֆր. տուաւ Անբուժելիներուն (Incurables) հիւանդանոցին, ու ինչ որ ա՛լ աւելի գեղեցիկ է, կ'աւելցնէ Թալման տէ Րէօ (4) կարդալ տուաւ ապաստարան մը՝ ուր գրուած էին իր զինանշանները։ Ունէր իրմէ շատ նուազ խոնարհամիտ քոյր մը, որ կ'ըսէր դուքսին, իր եղբօրորդւոյն. «Մանաւանդ, եղբօրորդիս, լա Ռոշֆուքօ դերդաստանն աղնուագոյն ու վաղեմի է։ Ադամէն աւելի քան երեք հարիւր տարի առաջ կար։ Այո՛, հօրաքոյր, բայց մենք ի՞նչ եղանք ջրհեղեղի ժամանակ։ Ի՜նչ կ'ըսես, ջրհեղեղը, կ'ըսէր՝ ցնցելով գլուխը. քիչ մը կեղծակարծ է այդ։» Այս կինը կը նախընտրէր տարակուսիլ Ս. Գրքին վրայ՝ քան թէ ստիպուած ըլլալ Նոյէն աւելի հին ցեղէ մը։

Ձնչին բաներն իսկ, սիրելի բարեկամ, կրնան գործածուիլ յագուրդ սնափառութեան։ Հելիոգաբալ, համօրէն աշխարհի գաղափար մը տալու համար՝ Հռոմի ընդարձակութեան մասին, տուներուն բոլոր սարդի ոստայնները հաւաքել ու փոխադրել տուաւ այնպիսի տեղ մը՝ ուր զգալի բարձրութիւն մը կազմեցին։ «Հռոմէն զատ, գոչեց նա, ուրիշ ո՞ր քաղաք կրնար մատակարարել սարդի ոստայններու այսչափ քանակութիւն մը։»

Սնափառութիւնը կամ որ նոյն է՝ սնապարծութիւնը Ֆրանսայի մէջ մեծ տեղ մը կը գրաւէ։ Ուրիշ ամէն զգայումէ աւելի՝ Ֆրանսացիներուն կարողութեան սահմանին մէջ է, ու շատ սիրալիր յարաբերութիւններ կը տածէ Ֆրանսական այն ծանծաղամտութեան հետ՝ որ այնքան պատճառներ ունի առածի կարգ անցած ըլլալու։ Ու այս բանը նորագէպ չէ։ Ամմիանոս Մարկելլինոս (1) հաստատած էր թէ Գաղտերը կարի յոյժ սնափառ էին։ Հետեւաբար Ֆրանսացիները մեծապէս իրազգած են սնափառութեան, ու ամէնէն շուտ վերահասու կ'ըլլան օտարներուն յատկութիւններուն։ Իւրաքանչիւրն իր հետ կը բերէ ակումբի մէջ իր մեծամտութիւնները, բայց ուրիշներուն կողմէ աւելի կամ նուազ գրաւուած կը գտնէ տեղը. ու այս փոքր ներկայութիւնը շատ յատկապէս կ'ընէ զայն։ Աշխարհի մէջ, ինչպէս և առեւտուրի մէջ, մրցակիցները իսկոյն դիմակազերծ կ'ըլլան։ Միեւնոյն յաճախորդին տան մէջ իրարու հանդիպող երկու փերեզակներ, քանի մը վայրկեան յետոյ, փոխադարձաբար կը գիտնան թէ ի՛նչ վաճառքներ ունին իրենց ծրարներուն մէջ։ Երկու տաղանդներ կրնան իրարու հանդիպիլ ու զիրար հասկնալ, բայց երկու յաւակնութիւններ իրարու կը բաղխուին միշտ։

Սնափառին կամ սնապարծին համար ամէնէն անհանդուրժելի եղող բաներէն մէկն է ուրիշներուն յաջողութիւնը։ Սնափառն ուրիշներուն չէ՛ ներեր որ խօսիլ տան իրենց վրայ, գովեստներ հրաւիրեն իրենց վրայ, անոր ա՛յնպէս կը թուի թէ մարդիկ իրմէ կը խլեն ինչ որ իրեն կը պատկանի, ի՛նչ որ իրեն ա՛յնչափ քաղցր է ընդունիլ, ու այս մասին խուլ ոխ մը կը պահէ։

Անոր համար ուրիշին խունկը կ'ըլլայ մուխերուն ամէնէն անախորժը։ Այսօրինակ պայքարի մէջ սնափառը միշտ կը ճանչցուի իր լռութենէն, որով միայն կը լուծէ իր վրէժը։ Իւրաքանչիւր ոք կրնայ մատուցանել իր մեծաբանքներուն ու գոհունակութեան հարկը, բայց նա հաստատապէս որոշած է լռել։

(Շարունակելի)

(*) Գազիմիր Բէրիէ, հարուստ սեղանաւոր ու քաղաքական մարդ, Կրընոպլ ծնած։ Բարիզի երեսփոխան ու ընդդիմադիր կուսակցութեան անդամ, ներքին գործերու նախարար եղաւ 1831ին։ Զսպեց Բարիզի ու Լիոնի խառնաշփոթութիւնները, Պելճիքայի զօրաւիգն եղաւ Հոլանտայի դէմ, ու Աւստրիացիները կասեցուց Անքոնայի արշաւանքով։ Հնտախտէն մեռաւ (1777—1832)։

(1) Ֆլուրէնս, նշանաւոր բնախօս կամ կազմագէտ. ծնած է Մօրէյլանի (Հէրօ) մէջ, (1794—1867)։

(2) Լը Պովիէ տը Ֆօնթընէլ, մատենագիր, Ռուան ծնած, քեռորդի Քորնէյլի, անդամ Ֆրանսական Ակադեմիային ու գիտութիւններու Ակադեմիային. գրած է Աշխարհներու բազմաւորութեան վրայ խօսներ Ակադեմականներու մասին գովեստներ (1657—1757)։

(3) Տիւք տը լա Ռոշֆիւքօ Լիանքուռ, իր բարեգործութիւններով ու բարեպաշտական հաստատութիւններով հռչակաւոր, Ֆրանսայի մէջ պատուաստ ու փոխադարձ դասաւանդութիւնը ծաւալողներէն մէկը։ (1747—1827)։

(4) Թալման տէ Րէօ Ֆրանսացի մատենագիր, Լա Ռօշէլ ծնած, հեղինակ վիպակներուն (1619—1692)։ Մ. Թ.

(1) Ամմիանոս Մարկելլինոս, լատին պատմագիր, ծագումով՝ յոյն ծնած է Անտիոք, Դ. դարուն (Ք. Ե.)։ Թէ՛ Կեղտերու աշխարհին եւ թէ Ասիոյ մէջ անձամբ ու գործնականօրէն մասնակցած ըլլալով ա՛յն պատերազմներուն՝ որոնց ուզեց պատմել դէպքերը, կրցաւ շատ ստուգութեամբ գրել իր Թանկագին գործը, «Կատարուած իրողութիւններ», որ շարունակութիւնն է Տակիտոսի Տարեգիրքներուն ու կ'աւարտի Վաղէսի (364 — 378) մահուամբ։ Ամմիանոս Մարկելլինոս ներուն թուած է բաւական անկողմնակալ և ուսեալ պատմիչ մը, բաւական ճարտար ու հաւատարիմ աղեցոյց մը, այնպէս որ կրնայ իրեն ներել տալ իր ոճին անհարթութիւնը։ Մ. Թ.